Масса а мехкашкара пролетареш, вlашаrlххета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган («СВЕТ»)

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 62 (5166). ШИНАРА, 23 май 1972 шар. 2 кап. Газет арадуьл 1923 шера дензи

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ПЛЕНУМАХ БОЛА

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1972 шера 19 мае КПСС Центральни Комитета Пленум хилар.

Пленумо ла а дийгlа йийцар «Дунен халкъашта юкъерча хьалах» КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева ян доклад.

Докладах лаьцна хиннача преnешка къамаьлаш дир: нв. Г. Алиева — Азербайджана Компарте ЦК хьалхарча секретара, А. Ф. Ватченкос — Украина КП Днепропетровски обкома хьалхарча секретара, Г. В. Романова — КПСС Ленинградски обкома хьалхарча секретара, Ш. Есенова — Казахски ССР Iилмай Академе президента, Н. И. Масленникова — КПСС Горьковски обкома хьалхарча секретара, А. А. Гречкос — СССР оборона министра, А. И. Храмцова — С. Орджоникидзе цlерагlча Уралмашзавода зуборезчикий бригадира, гор. Свердловск, Б. Е. Патона — Украински ССР Iилмай Академе президента.

Пленумо массана раьза а волаш соцам тlайийцар «Дунен халкъашта юкъерча хьалах» нов. Л. И. Брежнева ьнча доклада хьаькхехьа.

ЦК Пленумо ладийгlар «Партийни документаш хувцара» хьаькхехьа КПСС ЦК секретара нов. И. В. Капитонова ьнча доклад[illegible].

Докладах лаьцна хиннача преnешка къамаьлаш дир: нн. А. Ф. Ештокина—КПСС Кемеровски обкома хьалхарча секретара, Д. Расулова—Таджикистана Компарте ЦК хьалхарча секретара, Л. И. Грекова — КПСС Московски горкома шоллагlча секретара, А. А. Епишева — Советски Эскаран Тlема-Форда Флотей Кертторча политически управлене начальника, П. А. Леонова — КПСС Сахалински обкома хьалхарча секретара.

Цу дешах лаьцна боатгlаш бола соцам тlайийцар Пленумо.

КПСС ЦК Политбюро членна кандидаталла хержар нов. Б. Н. Пономарев. Цу тlехь КПСС ЦК Пленумо ший болх чаккхбаьккхар.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА ХЬАЛАХ

1972 ШЕРА 19 МАЕ ТIАЙИЙЦА КПСС ЦК ПЛЕНУМА СОЦАМ

Дунен халкъашта юкъерча хьалах лаьцна КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева яьча докладага ладийгlачул из йийцачул тlехьагlа ЦК Пленумо йиша къобал а-ю, хьал а лоаш КПСС XXIV съезда решенешка хьежна дунен халкъашта юкъера кхоххам хlаьдбара, машарех дунен халкъашта юкъерча кхерамаллен гlулакх чlоагlдара тlаераьль нов. Л. И. Брежнева доклада положенеш, а ЦК Политбюро гlулакхаш а.

Пленумо чlоагlа раьза хиша дlакхайкаду, КПСС, Советски пачхьалкхен ленински арахьара политика ерригача парте, деррига ча советски халкъо массана раьза а волаш хьаллоацаш хилар. СССР принципиальни, деррагlа чаккхбоахаш йола арахьара политика Советски Союза, дунен социализма, къаний - кортамукъалеи бераша оьллагара хьиттаиш, ма-ахьара я, це чlоагlа новкъостал ду тайп-тайнара социальни строш йола пачхьалкхенаш машаре яхара принципаш чlоагlъяра, империализма агрессивни политика юхатохара.

Пленумо ЦК Политбюрона тlадула XXIV съездо оттаь машара программа дlаха а лоарлагlа ца йоаккхаш чаккхъяцар а хьиддача хьалашка хьежна из кхоачашъяра тайп-тайпарча формаех методех пайда эцар а, хlанзара денив юкъарчал доацаш хьалашка уотта декхараш кхоачашдоага халкъий машар, паргlато, кхерамале, общественни прогресси социалистни балхан делаш лоаттабеча къоасача йlаьххача хапарча перспективацех дерзlарашцеи органически дувзар.

ПАРТИЙНИ ДОКУМЕНТАШ ХУВЦАРАХ

1972 ШЕРА 19 МАЕ ТIАЙИЙЦА КПСС ЦК ПЛЕНУМА СОЦАМ

Парте XXIV съезда решенешка хьежна КПСС Центральни Комитета Пленумо соцам бу:

1. 1973 — 1974 шерашка КПСС члений партийни документаш хувца. Цу хана чаккхбоаккхалда берригаш ба боаш болх—цайчоа болх.

Партийни документаш хувцарга доаргlане организационно - политически мероприятии санна чакхдоаккхалда, парте дlахо чlоагlьара коммунистий хьинари дисциплинан айара декхарашта на тlа в дерзадеш. Цо новкъостал де дезаерригача партийни организаций гlулакхаш тоадара, КПСС XXIV съездо хьалхашка оттадаьд боалаш культурен дегlайкхувлара декхараш кхоачайдара бар беш бола болх чlоагlбара. Партдокументаш хувцарах беззача боаране пайда эцна боргlбац парте чухьара ваххара хьинар дlахо тоадара, партийни кулгалдара методаш эрайбоахаш тоадара, наха юкъе болча шейно - кхетамеи организаторски балан боарам лакхбара.

КПСС Программа тlаи Устава тlеи дlаделараш дизза беррига коммунисташа кхоачашделга, производствен общественно - политически вахарех шоай эвнигардии лоархlам биззач лелабезга, шоаша тlадекка партийни гlулакхаш цlена кхоачашделга, халланье марксистско - ленински теори lомаьлга советски законаш, коммунистически нравственноста нормаш, социалистически общежите правилаш кхоачашъера уж шоашера хьекхам телаш кулга вlашlехьдаха деза партийни организацеш.

2. Дерригаш партийни документаш 1954 шерарча образецах хьадаь царцара учетни карточкаш хувца доагlаш хилар оттадолда. Кандидатски карточкаш ма хувцалда, парте членалла кандидатеш КПСС членалла уш дlечуйнчачул тlехьагlа керда партийни документаш дlавоаргхилар теркал а деш. Партийни документаш хувца доладелча дениз кандидатлала дlачу мел ийзарашта кердача образецах дола кандидатски парточкаш телда.

3. Юкъарча доацам хlаранна къаьст - къаьста коммунисташ дешаш партийни учете латтача парте райкомашка, горкомашка, политотделашка хувцалда партийни билеташ КПСС членашта. Партийни документаш хуви уж нийса дlатедара хьалхара КПСС ЦК-ана кьалхашка шоцш бекхтеккане болча парте райкоми, горкоми секретараша, политотделий начальникашеи начальникий заместителашеи.

Бе базар дукха болх хилар теркал а деш мукъа лулба партийни документаш тlа дазь йоазош нийса дий хьажара боиш членаш а. Хlаьта йоккхагlа йолча городской районнии парторганизацешка Компартей ЦК-ай, крайкомий, обкомий пурешица — митта горкомий райкомий членаш а юкъеоян.

Партийни документаш хувшача юкъагlа коммунистий партийни документашта кулгаш йаде бокъо йола хьалхарча секретарашта нийсса райкомий горкомий вокх секретарашта а. Керда партийни билеташ коммунисташта дlаелла райкомий горкомий секретараша, йоккхагlйолча районий городски парторганизацешка партбилеташ дlатела йиш а митте райкомий горкомий бюрой члений а.

4. Областашка, крайшка, республикашка партийни документаш хувцара кулгалдерга тlадуллалда обкомашта, крайкомашта, союзни республикай Компартей ЦК-ашта, хlаьта Советски Эскарен Тlема-Форда Флотей, довзон тlарча бlуи парторганизацешней ххьча парторганизацешкев — политуправленешкеи йоаrl-йоаrlоа политотделашкеи.

Партдокументаш хувцарца дувзадениа партийни организацей декхараш союзни республикай Компартей ЦК-ай, парте крайкомий, обкомий, окружкомий, горкомий, райкомий пленумашка а юкъьецарча парторганизацешка коммунистий собранешка а хувцаза дертдоацаш доарlоада.

Кхаш леладерий семинар

Укх деношка Урус-Мартона района «Гойтинский» совхозе тайп-тайпарча способашца кхаш-ка хий диллара хетаь республикански семинар хилар. Семинара дакъа лоацаш бар КПСС обкома, районий, юрта боахама Министерства накамаш, республика колхозий, совхозий кулгалхой, специалисташ. Къилбаседа — Хlирий республикерче Горски юртбоахама институтера хьаьший.

Семинар хьайийлар КПСС обкома секретара М. Ш. Баматгиреева.

Цул тlехьагlа къамаьл дир «Гойтинский» совхоза директора Социалистически Къахьегама Турпала СССР Лакхехьарча Совета депутата А. Катермакова, Къилбаседа-Хlирий республика Горски юртбоахама института профессораша нн. Льговеи Саламовей, цу института кафедра заведующа нов. Саравера.

Грозненски опытно - мелиоративни станце директора В. А. Новака дуц юртбоахама къахьегамхошта кхашка хий диллара хьоккаргlйолча способех. Цул тlехьагlа берригаш машинаш тlахайше совхоза кхашка болх. Эгара хьалха хьагойт лаьтта оаххише а чудолийташ хий мишта дуя.

— Хоаш ма дарра, дукхагlа долча боахамашка лаьтта аьха а давина цlьа за йыча мара болалаш хий тlа чудолийташ хий диллаш. Цу гlулакхо дукха хан йоаш. Хlаьта уж балхаш цlьаьи де йиш я.

Цул тlехьагlа тlахенашки установкашцей кхашка хий диллара дий а массера соцуш хьехар семинаре баьккхараште.

Хий диллара тlеххьара способ хьаьхачул тlехьагlа доши ду республикански «Сельхозтехника» объедиене начальника И. А. Аванесовна.

— Хий диллара тайп - тайпара способаш гойташ шоана бlаргайна оборудовани, масала: сифонаш, хотташ йола аьшка турбаш, тайп-тайпара дотlаш хьисаше хий детташ йола установкаш, кхыйо кьие, lалашъе йиш я тха объединене. Хlаьта царех мола-гlа оборудовани lалашъе безам бараша тхога заказ де деза, — йоах нов. Аванесова.

Цул тlехьагlа къамаьл ду КПСС обкома юрта боахама отдела заведующе Ф. И. Юрченкос:

Укх семинаре хай гулденнад кхашка хий диллара дикагlа йола методаш йоаза, lомае. Цу методаш бодх мишта бу а къейла lе йиш ю. Хlара боахама lалама кьалашка, лаьттангъ хьежжа балха юкъейоалае еза царех шоана бlаьцаьъа, дукхагlа пайда дургба аьшка хеташ йола методаш. Нагахь сайна шоай боахаме балха юкъейоалае шоаш къоастаьнча методах, способах дика ма кхеташ хуле, юрта боахама Министерстве, Грозненски опытно-мелиоративни станце дувла. Цига жоп лургда шоана шо ца кхеташ долча моллагlча хаттара...

Семинара итог а яь, республика юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара лоаш лоаца баьккхар КПСС обкома секретара М. Ш. Баматгиреева.

М. ХАМАТХАНОВ.

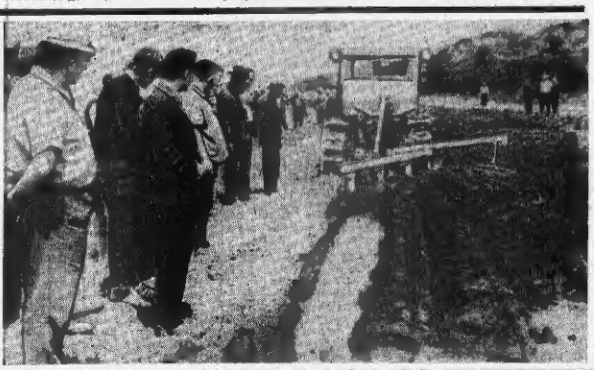

СУРТА ТIА: «Гойтинский» совхозе лаьтта оаххаше а чудолийташ хий дуллаш латт.

И. ПЛИЕВА сурт.

США ПРЕЗИДЕНТ РИЧАРД М. НИКСОН МОСКВЕ КХАЧАР

22 мае официальни визитагlа Москве кхаьчар Америка Вlаццагlкхийттача Штатий Президент Ричард М. Никсон.

Р. М. Никсонаци цуа оаганица Москве кхаьчаб США пачхьалкхан секретарь Уильям П. Роджерс, къамаи хоаралле дешашта вола президента гlоача Генри А. Киссинджер, президента гlоача Питер Флэниган, пачхьалкхен секретара заместитель Мартин Дж. Хилленбранд.

США а СССР а пачхьалкхаши байракхашца етача Внуковски аэродрома Никсона а цунцарча накъабаьккхабар СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, СССР Министрий Совета председатела хьалхара заместителаш К. Т. Мазуров, Д. С. Полянский, РСФСР Министрий Совета председатель М. С. Соломенцев, кхыбола официальни нах.

Аэродроме бар город Москва къахьегамхой викалаш.

Накъабаьккхараштa юкъе вар США СССР-ра посол Джэкоб Д. Бим.

(ТАСС).

КПСС ЦК-ан СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТАН

КПСС Центральни Комитетоа СССР Министрий Советоа тlайийцаб «1972 шера хьувкъам чуэцилгеи юртбоахама продукташ кийтъелгеи lалашдара хьакъехьарча гlулакхех бола» соцам.

Шоа хаиnахьа а дикка а доацдача хаиех ца боебеш хьувкъам чуэца, ялата лаьттан тlара йоала кхыйола продукташ мийтъера а уж дlаякьера лоарадри lалашдара а план кхоачаш а тlехкхоачаш а е дерхlаш КПСС Центральни Комитетоа СССР Министрий Советоа компартей ЦК-аш, союзни республикай Министрий Советаш, СССР юрта боахама Министерство, СССР мелиорацеи хии боахамеи Министерство, «Союзсельхозтехника», СССР заготовкай Министерство, СССР кхачан промышленноста Министерство, СССР ейгача промышленноста Министерство, СССР дуккен шураи промышленноста Министерство, парте крайкой, областной, районни комитеташ, автономни республикай Министрий Советаш, къахьегамхой депутатий моттигера Советаш, моттигера юртбоахама органаш, колхозий совхозий кулгалхой декхарийла баьб 1972 шера хьувкъам чуэцаран юртбоахама продукташ кийтъяран колхозаш, совхозаш, заготовительни транспортни организацеш шоай хаииахьа кийтъелга lалашде.

Эттача хьалашка хьежжа, ялата культурами чуэцилга сиздара СССР юрта боахама Министерствана, «Сельхозтехникана», машинаш кхий Министерствана мукъабеннаб союзни республикай Министрий Советашца барта а йолаш къоастаьча фондашца гlолла юрта боахама ялат чуэца комбайнаш дlаяхачийтара хадаш 1972 шера мае — сентябре хувца.

«Союзсельхозтехникана» мукъабеннаб СССР юрта боахама Министерствацеи союзни республикай Министрий Советашцеи барта а йолаш «Транссельхозтехника» транспортни предприятей автоколоннаш хьалхаа йргlйоацаш моттиг эттача хьувкъам чуэцаран юртбоахама продукташ кийтъяран цхьан союзни республикера вокхазахьа кхийта. СССР Госснаб декхарийла я хьувкъам чуэцара юрта боахама къоастеш йола мукъ кхухьа автомобилаш хаиал хьалха дlакхоачийтилга lалашде. Трактораш юртбоахама машинаш еш йола Министерствош кхыйола министерствашца декхарийла я къоастаьча фондай чотах хьувкъам чуэца юртбоахама машинаш аккумуляторапли 1972 шера хаиал хьалха хийтъе а юрта боахамга дlакхачийта а.

Тракторашта, автомобилашта, юртбоахама машинашта, экскаваторашта эша запасной оаткалаш кийтъецеи дlакхухьийтачеи министерствашта а ведомствашта а тlадиллад уж хаиал хьалха дlайохьийтилга lалашде. Боаррамагlа республикашка, крайшка, областашка запасной оаткалаш дlакхачийтаиа къоаста терахи тlа я бохийташ.

Хьувкъам чуэцара колхозашта, совхозашта, пачхьалкхен кхыча юртбоахамен ялат дlайайдечеи предприятешта кхы тlа а къоастаю машинаш, оборудовани, запасной оаткалаш, мехкдаьтта продукташ, материалаш.

Мехкдаьтта чаккхдоахачен мехкдаьтта химен промышленноста Министерствана тlадиллад хьувкъам чуэцара балхаш двоа кхы тlа а мехкдаьтта продукташ оахкеш а дlакхачийта а.

Эшача дlадахийтара планаш соагlа юртен химен боахама, юрта гlишлош ера, ялат дlачуйдеча, кийдача, кхыча организацешта къоастацу металл, гlишлошъю материалаш, метизаш, оборудовани.

Союзни республикай Министрий Советаш СССР заготовкай Министерствоа декхарийла я 1972 шера ялат хьачуэцара ялат хьечуйну предприятеш шоай хаииахьа кийчъя боахкага, бокхха мукъ тlеболча автомобилаш тlарен автопоездаш тlарен ялат сихагlа lодиккхора хаиаиза дерздоаца гlулакхаш делга lалашде, болх беш йолча автомобиль-разгрузчикашта реконструкци а еш, керда хоаш уттаь а еш. Пачхьалкхена ялат дlадлара ялат дlачуйдечи предприятешта колхозаши совхозаши тlечlоагlъе, ялат дlакхахьара кулгал дераш автотранспортах дикагlа пайда эцарах районашка а областашка а оперативни диспетчерски группаш яха.

Союзни республикай Министрий Советаш, СССР заготовкай Министерство, гlишлошъю министерствош декхарийла я элеваторашк механизованни зерноскладаши болх бе йолаялийтара задане 1972 шера хаиа тlа дьарохlеча хаиашка кхоачашъелга lалашде.

Союзни республикай Министрий Советашта мукъабеннаб укх соцам тlа къоастайча министерствай ведомствай автомобилашкара дlайоккхача хьувкъам чуэцара ерригача предприятей, учреждений, организацей мукъ кхухьа автомобилаши бортовой автоприцепаш водительски составаши ремонтни средствашцеи юкъеоаь.

Союзни республикай Министрий Советашта тlадиллад хьувкъам чуэцара юкъеоаш йола автомобилаш автомобильни боахамашта, совхозашта, колхозашта тlачlоагlъяра порядок цу автомобилех автоколоннаш вlашагlтохар порядок оттае, хlаьта автомобилаш запасной оаткалашца, ремонтни средствашца, мехкдаьтта продукташца lалашъе.

Ялата кхыйола юртбоахама продукташ мукъ кхухьача автомобилашца тlаоэш дийнахь-бус хаддаза болх бе а вlашаглехьадахкхане дахедоацаш лаьрхlад. Из де дерхlаш союзни автономни республикай Министрий Советаш, крайисполкомаш, облисполкомаш декхарийла я цхьан автомобила тlа шиъ шофер а хургволаш хьувкъам чуэца ерригача автомобилаш водительски составаш lалашде, нагахь сайна эшаш моттиг оттае хал къа боахама кхыча доакъошкара шофераш юкъе а оаш.

Ялата кхыйола юртбоахама продукташ, хlаьта миттa силосии доакъер дlакхахьара командировке бахийтача шоферашта, ремонт еча болхлошта, автоколоннай начальникашта, автомобильни боахамий диспетчерашта кхоаддa дарна юкъера доакхача алапех 75 процент, цар командировке йоаккхача еррагlча хана, бакъда цар кертера болх беча моттиге лучa тарифной ставкал ма хургдоацаш.

Уж хьоахадаь суммаш дlатеa предприятеш, учреждениеш, организацеш шоай средствай чотах цу болхлоша кертера болх беча моттиге. Цунца дувзадениа командировке бохийтача болхлошта дийнахь-буси квартиранаш лаьрхlа доагlаш дац.

Ялата кхыйола юртбоахама продукташ дlакхухьаш йоахка мукъ кхухьача автомобилаш тlеи прицепаш йолча автомобилаш тlеи (автопоездаш тlа) болх беча шоферашта кхы тlа а тарифни ставках 25 процент хула премеш тела оттадаьд. Премеш цу хlара сменагlа балха балха результатах хьежжа оттаьча балха хана йоlахайи сменни задани кхоачашйой.

Ялатен ялта-бобоши культурай, цхьа дlайийна дуаьххача шерашка хьахулача баьццай, лена-доагтица, силосии культурай дlадуе бу чуэцача бодх беча трактористашта-машинисташта, комбайнерашта, комбайнай агрегатий кхыча болхлошта хьувкъам дика а йоа йа беш а чуэцаре боахаме оттаеш йола сезонни норма кхоачашъьярах материальни поощренни ира де дезараш къоастадаьд. Совхозий пачхьалкхен кхыча юртбоахама предприятеш директорашта мукъабеннаб ховзтоий, баьцадаюий, сомий, ворсай, комай хьувкъамах 10 процент продукташ хаддаза болх беш болча совхозий болхлошка. Хlаьта миттa уж культураш чуэцара болабьна нахага цар эцаре чотах планови махагlа, бакъда водаичи махкаи еэагlа хургйоацаш йолаш.

Колхозашта могадаь соцамий юрта боахама пачхьалкхен кхыча предприятеш болхлошта укх соцам тlа оттаь поощренеш юкъейоалаяр.

Союзни республикай Министрий Советашта бокъо еннай юртбоахамий балхаш дараш ялат дlачуйдеча предприятешка балхаш дараш городашка, болхлой поселкашка, юрташка баха къахьегаиургдола нах юкъеоая. Цу балхашта юкъеозача болхлоштеи гlулакхерча нахаи дут шоай кертера болх беча моттига доагlача бетта юкъерча алапе 50 процент. Уж суммаш дlалу предприятешеи организацешеи шоай чотах болхлошеи гlулакхерча нахеи кертера болх беча моттиге. Цунца дувзадениа юртбоахама балхаш дараш ялат дlачуйдеча предприятешка балхаш дараш юкъеозача болхлоштеи гlулакхерча нахахи дийнахь-буси квартиранаш лаьрхlа луш дац.

Союзни республикай Министрий Советашта тlадиллад юртбоахама балхаш дараш ялат дlачуйдеча предприятешка балхаш дараш юкъеозача нах къахьегамах доагlаш йолаш уж болх беча дlабагара ара республики порядок оттае.

Союзни республикай Министрий Советашта тlадиллад юртбоахама балхаш дараш ялат дlачуйдеча предприятешка балхаш дараш юкъеозача нах къахьегамах доагlаш йолаш уж болх беча дlабагара ара республики порядок оттае.

РСФСР Министрий Советан Казахски ССР Министрий Советан мукъабеннаб РСФСР - ен Казахски ССР-ен целинни лаьттцашка балха ухача комбайнерашта, механикашта - комбайнерашта, трактористашта, жаткай машинисташта хаиеиа болх беоргболча моттиге дlакхачалием юха цlа кхаччалцен дlадоаде даьк а новкъа бола хаиеи хиеи совхозе е колхозе кхаьчача хьалхарча кхаь дийнахь юкъера доагlа алапи дала (юкъера доагlа алапи оттаде деза кертера болх беча моттиге тlехьхьарча кхаь беттарча алапе сумма тlара). Цу дlа цача механизаторашта совхозашка къахьегамах доагlар дала деза цу линии совхозашка йолаш болча нормехи расценкехи.

Комбайнерашта, механикашта - комбайнерашта, трактористашта жаткай машинисташта дут цар кертера болх беча доагlача юкъерча алапех 75 процент. Уж суммаш предприятешек организацеший дlалу шоай средствай чотах механизаторашта кертера болх беш йолча моттиге. Цунца дувзадениа командировке болхача механизаторашта дийнахь-буси квартиранаш лаьрхlа доагlаш дац.

Кхыча районий колхозашкара РСФСР-ен Казахски ССР-ен целинни лаьттай районашка хьувкъам чуэца командировке бахийтача комбайнерашта, механикашта - комбайнерашта, трактористашта, жаткай машинисташта дийнахь-буси квартиранаш доагlачул метта уж командировке бахача боахамаша укх соцамга хьежжа ахча дала кхоастадаьд. Цунца дувзадениа цу колхозашта кертера болх беча моттиге юкъера доагlа алапи дисаш.

Колхозашта могадаьд командировке бахийтача механизаторашта къахьегамах доагlар совхозашка йолаш болча нормехи расценкехи дала.

РСФСР Министрий Советан Казахски ССР Министрий Советан мукъабеннаб РСФСР-ен Казахски ССР-ен целинни районашка хьувкъам чуэца бахкача а цу районашка комбайнаш тlа сезонни норма кхоачашъьяча, а комбайнерашкеи комбайнерий гlоачашкеи цар шоай ахчах закупочни махагlа 10 центнераш кхаччалца ялат доахка колхозашта, совхозашта, пачхьалкхен кхыча юртбоахама предприятешта бокъо яла.

Мукъабеннаб ялата шераш дlахьахкхалена 2 сменагlа (1 автомобила тlа 2 водитель) болх беча шоферашта дийнахь - бус 20 сахьата хаддаза болх бераах тарифни ставках 20 процент боараи бола премеш лучa укх шера хьувкъамax, хlаьта Сибарегlех, Урала, Лоархьа Юкъерчех Волга районашкеи Казахски ССР целинни районашкеи ялат дlакхухьаш болх беча шоферашта — тарифни ставкаx 40 процент боараи бола премеш. Премеш хьожаю дийнахь-бус йолча результатех дийнахь-бусара задани кхоачашйечехи тlехьа тlадоагlйча ден-бус болх бера хаддаза йолаш автомобиль дlаелчеи.

Союзни республикай Министрий Советашта мукъа беннаб 1972 шера колхозашкеи совхозашкеи эттача силатогlа йолча балха хиашка промышленни, транспортни, кхыча предприятешкеи, учреждениешкеи организацешкеи, цаэоай оттаьча планови заданешта зе доагlоацаш, шоай водительски состав а тlехьа трактораш автобензовозшца, хlаьта миттa трактористаши - машинисташи кхыбола механизаторши шоферашка хийта.

Совхозийа кхыча юртбоахама предприятеш директорашта мукъа беннаб шоай доалахьа хьайбеш дола, йол, ча чуэцаш салос кийчъеш боахкача болхлошта кхы тlа а луш бола мах лоархlаш (мах боацаш) кийчдаьча гlожача долакъараш силосаш бадгалара дакъа тала а совхозаш пачхьалкхен кхыча предприятешка массазарча болхлошта шоай хлевшеи маьлхан дохка а.

Колхозашта могадаь соцам тlа оттаь поощренеш совхозий пачхьалкхен юрта боахама кхыча предприятеш болхлошта телга.

СССР Госбанк декхарийла я, нагахь нийсъу моттиг а лоархlаш, хаьча финансови хьал тlа йолча къаьст-къаьстача колхозашта, совхозашта (керда дола шинтlаьра дола а), кхо тlара оалхаеоаш доладеча фабрикашта, племенной говрай заводашта, юртбоахама дешара-производственни опытно - производственни боахамашта, «Сельхозтехника» районни объединенешта (отделенешта), техникашта, бахашта юрта болча дола бахьенагlа кхо дехар дараш цара ремонта кхыча запасной оаткалаши материалаши, мехкдаьтта продукташ, машинно - тракторни паркай грузовой автомобилашта ремонт а технически гlулакхаш а дlа «Сельхозтехника» организацено даьча балхах, механизированни юртбоахама транспортни балхах мах такхара, долхарий, минеральни удобрений, гербицидий, ядохимикатий мах такхара, хlаьта миттa колхозаш къахьегамах мах такхара СССР Госбанка оттадах тlаделе декхар доала а 1972 шера 1 ноября кхаччалца лоацача хана луш дола кредит дала.

Ялаташ дlачуйдача хаиаш лоадъя духьа РСФСР Министрий Советан Казахски ССР Министрий Советан бокъо еннай ялатаи дlачуйца доладча дийна 1972 шера 1 декабре кхаччалца целинни лаьттай районашкарча ялатаи дlачуйдеча пунктешка ялат тlадуьттачо lолоассеаш бола балхой - гlуучакий къахьегамах 50 процент лекхъйола расценкагlа мах тела, нагахь сайна дийнахьара норма кхоачашъяь уж балхаш [illegible].

РСФСР [illegible] Министерство, хии флота Министерство, йоала флота Министерство декхарийла я машинаш, оборудовани, запасной оаткалаш, кхыйола материально-технически ресурсаш тlайотта эттача хьалхарча ергlашка (планагlа) вагонаш, кемаш, контейнераш теда а юрта боахамаи хии боахамаи, ялат дlачуйдеча предприятешта, хlаьта дукхахьа лаьттаи аракъадух системаш, элеваторашта, комбикормови предприятеш, хьаьраш, 1972 шера ялата кхыйола юртбоахама продукташ кийтъелгеи лоаттаелга lалашдаша юкъаена йола объекташ хьелъеча кхухьийта вукъеш тlадоаль поездаш кемаш машинаш мукъашъяшкеи хии некъашеи гlолла кхиита дlахере тlехьожар оттаба а.

Нагахьа сайна кхаиал соагlа мукъа дlадахьийтача даьтта хьоахаш хуле, уж мукъаш министерствашцеи ведомствашцеи дега а дlаса дlадахьийтара вагонаш, кемаш, контейнераш лучa lалашдолда.

Союзни республикай Министрий Советашта тlадиллад СССР юрта боахама Министерствашцеи профсоюзий йоаrl-йоаrlача республикански советашцеи дагаьлдачул тlехьагlа, 1972 шерара ялата кхыйола юртбоахама продукташ чуэцачеи хьоахаш юкъагlа, хlара 10 дийнахь беш lалла кторегlа автоколоннашеи кхыча транспортни подразделенешеи телаш йола кхара кхара тела Цlа йlаранхаши ахчан премеши мелла районашта а районий группашта, хlаьта миттa областашта, крайшта, автономни республикашта оттаелга.

Союзни республикай Министрий Советашта могадаь облисполкома, крайисполкома, республикай Министрий Совета грамота а луш «1972 шерара юртбоахама продукташ автомобилашца дlакхахьара отличник» яла кийлахь цlа тела оттаелга.

Союзни республикай Министрий Советаша, СССР юрта боахама Министерства, СССР мелиорацеи хии боахамеи Министерства, СССР заготовкай Министерства, «Союзсельхозтехника» lалашдолда 1972 шерара хьувкъам чуэцаре дакхьожар материальни ресурсаш лаьрхlа кхоаяга.

Союзни республикай Компартей ЦК-ашта, парте крайкомашта, обкомашта, райкомашта, промышленни предприятей парторганизацешта тlадиллад шефство деллача шефарда промышленни предприятей оагlонгахьара колхозашта совхозашта, ялата дlачуйдечи ялатаи чаккхдоахачен предприятешта 1972 шерара юртбоахама продуктаи чуэца кийчдаран чуэцаран новкъостал дела вlашlехьадакхкхар.

КПСС Центральни Комитетоа СССР Министрий Советоа хьайхийнадаьд ялатан а ца доацаш чуэцилга, эшачча боараме доакъераш кийтдолга, пачхьалкхенга ялата кхыйола юртбоахама продукташ йоалла планаш кхоачашъеш тlехкхоачашъеш ерга lалашдаьй хе дезаз партийни, советски, юртбоахама, комсомольски, профсоюзни организацешка, колхозашта, совхозашта, промышленни предприятешта а транспортни организацешта а дерригаш шоана дог тlайийна.

ЭНЕРГЕТИКА ДЕГІАЙОАГІА

СССР хьаяь 50 шу дизарга

ВАЙ мехка электрификаци кра ленински идеин дерригІа чакх а йоккхий Нохч-ГІалгІайчен республике доккхий толамаш даьхад энергетика дегІайоаллеча. Масала, хІинца вай республике хІора шера йоаккха электроэнерги шозза дукхагІа я 1913 шера ерригача Росси йоакхаш хиначул. ХІанз республике цхьан сага лаьрхІача йоак-хка электроэнерги дукхагІа я дегІадаьхкача капиталистически мехкашка йоакихачул.

Белгалдаккха дезаш да республика энергетика дукхьал Советски Іаьдал эттача шерашка хьаяь хилар. Октябрьски революци хьалехьа тайп-тайпарча фирмай шоай доладехьа хиина вІамига электроустановкаш йохайир Грозне бІаь дийнахьи буси тІом лаьттача хана, цудухьа республика электроэнергетика юххьанца денз дегІайоалае езаш хилар. Революци хьалехьа Грозне кхоъ вІамига электростанци мара яцар. Цар мощностащ геттара вІамига яр, цудухьа вІаштІехьдалацар эггара чІоагІагІа эшача а электроэнерги дІакхачийта. Мехкдаьтта промыслашка электрически энергех пайда эцаш мцар 15 процент двигателаш мара, хІаьта вожаш Іанарца е мехкдаьттаца болх беш яр.

Советски Іаьдал даьнача хьалхарча шерашке я дукха балхаш дир вай республикера энергетически боахам вІашагІ-боллара. Масала, вай доккхал а деш белгалдоакха 1920 шера декабрь бетта ГОЭЛРО яхача ленински планагІа Грозненски ТЭЦ хьалхе оттадаь хилар. ХІанзара № 1 йоля теплоэлектроцентраль эксплуатаце дІаелар 1929 шера. Цун мощность яр 10 эзар киловатт-сахьат. Цу хана эггара йоккхагІйола электростанци лоархІаши 1957 шерага кхаччалца Къилбаседа Кавказа энергетике флагман лоархІаши яр из.

Укх тІеххьарча шерашка Нохч-ГІалгІайчен республике хьал а яь болх бе йолаялийтай йоккхий электростанцеш. Царех я Аргунски промышленность электроэнергеи йовхалцен Іалашъеш йола Шалински ТЭЦ, Новогрозненски ТЭЦ (хІанзара ТЭЦ-2). Из яр 1957 шера денз 1963 шерага кхаччалца Къилбаседа Кавказа электростанцешта юкъе эггара йоккхагІчарех лоархІаш. ХІанз Къилбаседа Кавказе эггара йоккхагІчарех лоархІ Невинномысски ТЭЦ. Цун мощность я 1 миллионни 60 эзари киловатт-сахьат электроэнерги. ДІахача пятилеткагІа Грозне болх бе йолаелар ТЭЦ-3 яха керда электростанци. Цун ерригача технологически процессашта автоматизаци яьй. Лоацанча хана станце коллектив дика Іома я яь карзерзайир керда оборудовани. Республике хІанз болх беш йолча 4 теплоэлектроцентрала мощность 0,5 миллион киловатт-сахьатага кхоач.

Іилма а практика а хьаьекхад цхьа энергетически система хьаяр пайданегІа долга. Цудухьа лоаллахерча республикай, крайй электрически системашца цхьана болх беш я Нохч-ГІалгІайчен энергосистема а. Цо торо хулийт Дагестане, Къилбаседа ХІиршкахьа, Ставропольски крае бІаьш миллионаш киловатт-сахьат электроэнерги яккха.

Укх тІеххьарча 20 шера республикерча электростанцей мощность верхІазза совгІа дегІаеннай. Цун керттера бахьан да сиха темпашца халкъа боахам дегІа-ахар, къаьстта мехкдаьтта промышленность.

Из дІахо кхы а сихагІа дегІаухаргба. Трамвайни наькъий сеть шерлургья, болх бе йолалургья троллейбусни линеш, хьалде лерхІ иттазен шийттазен вІаштІардаь цІенош, шера экран йоаш кинотеатр, драматически театр, цирк, вдапи, полиграфически комбинат, центральни универмаг. Республике хьалъеш я химически промышленноста йоккхий предприятеш. Царна Іалаьмате дукха электроэнерги эшаргья. Цунца дувзадеиа хьалъе верхІ йоккха Гудермесски ТЭЦ.

«Грозэнерго» энергетически системай ерригача подразделенешца шоай болх кхетамца вІаштІехьбаккхар бахьан долаш цар доахк толамаш дика да. Республикера электроэнерге линеш 9 эзар километрга дІакхоач. Колхозашкеи совхозашкеи электрификаци ерга керттерча даькъе чакхдаьннад. Шерагара шерага дукхагІа хул цига дІайохийта электроэнерги.

«Грозэнерго» предприятешка оборудованена модернизаци реконструкции еш латт, цех боккха экономически пайда а боал. Масала, хІара киловатт-сахьат электроэнерги яккхарга дІадохийта доагор, йовхала гикаваллери дика кІезигъеннай укх йоалларча хана. Цунца дувзадена электроэнерги яккхарга дІабоал мах а дикка кІезигбеннаб. Иштта дика толамаш доахаш «Грозэнерго» районни энергетически управлене коллектив укх шера хьалхарча квартале Дерригсоюзни социалистически къовсамехь хьалхара моттиг лаьккхар. ХІанз вІаштта ворхІазлагІа «Грозэнерго» энергетически управленена эннай СССР Министрий Совета ВЦСПС-ен ваьзара-кара тела ЦІе байракх.

Пхьабакъда республика энергетикашта яйсагІча пятилетке хьалхашка латтараш доккхий декхараш да. Дикка дукхагІа яккха еза электрически энерги, дукхагІа хила еза доха чакхйоаллаени йола электропередачей линеш, хьалъе дерхІ бІаьщ керда подстанцеш. Энергобоахаме юкъейоалде лерхІ керда техника, модернизаци ерзъа производствана. Халкъа боахам дегІабар республика энергетика дегІаахарца дувзадена да. Укх тІеххьарча 10 шера республике яьккха электроэнерги дІадахача бІаь шера яьккхачул дукхагІа я. Республика энергетика дегІаахар айхха дувзадена да общества культура дегІаахарца.

Электрификаци дегІааха йолаеннача хьалхарча юкьигах лупхарчия дІакхаьча сонцар ... мара пайда эцаш яц. ХІанз халкъа боахама цхьанне моттиг яц электроэнергех пайда ца эцаш.

1920 шера ерригача электроэнергех 3 процент мара дІалахийташ автомобильшка, транспортни боахама, электротехникага. Цун боарам 15 процентага кхаьчаб. ХІаьта ер яь шу чакхдоалалаш 40 процентага кхоачаргба.

Теоретически расчеташа хьаьекх атомни электростанцей, гидроэлектростанцей, тепло-электростанцей пайданера коэффициент дикка лакхье йаш хилар. ХІанз хьалхашка летта декхар да чоалхаерча энергетически боахаме бІаьх бергбола лакха квалификаци йола специалисташ кийбелга.

КПСС XXIV съезда решенеш кхоачаш а еш республика пхелахойн энергетикашта дог тІайина ба Нохч-ГІалгІай халкъа боахамна дерригача доахьоашна электрически йовхален энерги дукхагІа эшаш хилара дола дегІауха хьашташ шоаш дизза кхоачашдергхилрах.

И. БАШИРОВ,
Грозненски мехкдаьтта института доцент.

КЪАХЬЕГАМХОЙ УЙЛА КЕРТТЕРЧОА ТІАОЗАШ

РАЙОННИ ГАЗЕТИЙ ОБЗОР

«ЛЕНИНЕЦ»

Района газет. Цун оагІош тІара гуш хул ерригача района, цун юртий, къахьегама коллективай вахара тайп-тайпара оагІонаш. Ший района газетага гІолла юртарча наькъан балхи боахама а культурна а гІишло хьалъечара, политически экономически вахарах дола тайп-тайпара хоамаш. Царех ваІ ха Советски района «Ленинец» яха газет а.

«Ленинец» газето номергара номерга тел партийни вахара, Советий депутатий гІулаккхех йола материалаш, хоамбу района экономика фу пайда беш дегІайоагІа. Масала укх шера 21 январе араьдьнача № 9 йолча номер тІа «Сенах дар дь къамаьл» яхача заметка тІа дувцар «Керда вадар» яхача колхоза 1-чех 3-чех бригадашка хьайбаша Іа миштта доаккх, яхача дешах яьча отчетага лайчагІаш хиннача коммунистий собрание хьакъехьа. Бригадирий отчетага ладийгІачул тІехьагІа коммунисташа уйла тІалхийтта даьшхар не деш. КарагІдийна дика гІулакхаш белгах а хьахаш, цар терким тІабахийтар долаш долча кхоачамбоацарашта.

Ший даим йолча «Советаши депутаташи» яхача рубрикана кІал «Ленинеца» массаза кепа етт юртий Советехи цар депутатехи йола материалаш.

«Депутата гІулакхаш» яхача зарисовка тІа дувц Ленина цІерагІча колхоза колхозхочо, Асланбек Шерипова юртсовета депутата Хадисов Іабдурахьмана, за яха вокха а, хІаьта колхозе болх беш а ше волаше барайтта саг юкъе волаш йола бригада вІашагІа а ела юрт тоалва даькъе даьча дикача гІулахех. Цар 20 километр йІаьха хинпровод йиллар шоай юрта, цулуга хІанз юрта цІена хий хулийталга Іалашдаьа цар. Юрта хьалъьй баш, тхьамка декъа 5—6 кхоалле. хІара шера новкъостал ду колхоза хьайбашта Іадаккхара кийча ача. Уж тайпа материалаш газет дешачоа массаза а хІара номер тІа корогІа.

Газета оагІош тІа хул дикагІйолча опытах, хьалха латтарех, лаьтта лелалара говзачех, хьайбаш леладерех, шоай гІулакх довзача механизаторах, специалистех, къахьегама методехи приемохи йола материалаш.

«Ленинец» яхача газета районе мел хиннача хІамах дух тІа воаккх дешаш вар, авторий письмошта кепа а етташ.

Кхоачамбоацарех аьлча, уж да, цхьайолча материалашта шоаш йолаь тема кІоарга йоашаш ца хилар. Же деза аьнна хьалхадоаккхар кукха уйла тІаозаш ца хилар. Иштта белгалдаккха доатІа газета оагІош тІа мутІарерча къахьегамхой материалаш кІезига хилар.

«ТЕРСКАЯ ПРАВДА»

Дукха башхалонаш йолаш да юрта къахьегамхочуи вахар. Цун керттера лостамаш хьаьгга хьагойтар — из лоархІ Наурски района «Терская правда» ший керттера декхар. Цун коллектив гІерт газета оагІош дерригга а чудоагІаш, де лерхІар белгала долаш, материалаш кІоарга чулоацам болаш хилийта.

«КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъеш», «СССР 50 шу дизара — хьнаре къахьегам» уж рубрикаш массаза йолаш хІаоттай газета тІа. ХІара номер тІа газето дувц Наурски района къахьегамхоша производственни дика хьоахамаш миштта хоах, юрта боахам кхы лаккхарча лагІа тІа баккхара новкъарле еш дола кхоачамбоацараш цар юстардоахаш хиларах. Дукха уйла тІаохийт хьалха латта опыт шерагІа дІайоаржалра.

Шела а йоацаш боккха пайда бергба ха тІера ца доалийташ кхабарах, ший балха опытах Ленина цІерагІча колхоза вокхагІволча жаІуно А. Лазарева ядаьчех.

Рейдаша, критически корреспонденцеша, сихха доча мрача хоамаша новкъостал ду къахьегамхоша юрта боахаме лоархІамегІа дола балхаш чакхлахара кийчо еча мийслуш дола кхоачамбоацарашк еш йола ледарлонаши ханнахьа гучайоахаш дІаяхара.

«Халкъий доттагІал — толам баргхилара тешам», Иштта цІи йолаш я «ЦІе байрахх» колхозерча политинформатора Закриев СаиІаьлий материал. Халкъий доттагІал чІоагІдара, интернациональни кхетам балара, кхыча республикашкарча къахьегамхой вахара хетаьча материалаша дукха шоай моттиг дІалоаш газета оагІош тІа.

Вакъдар аьлча, доаттІача тайпара терко ца еш дисад политически дешар вІаштІехьдоаккхилага а цун хьал а. Наггахьа мара хилац партийни органнизацай вахарах, цар керттерча гІулакхех, балхах хоамбеш йола заметкаш. Геттара кІезига даду газето идеологически кхетам балавах. цаха юкъе беча политически балха тІехьенех а кхоачамбоацарех а. «Терская правда» оагІош тІара яйна хІаьлнинай адамий кхетам чура дІалхача замах юкедиса во гІулакхаш дІалахара хьакъекха дувцаш йола материалаш.

«КОММУНИЗМА МАЛИ»

Района колхозий экономика айлра, юрташкарча къахьегамхошта бахача эшача гІулакхий, кагирхошта кхетам балара, кхьйола лоархІаме дешаш дувца долалаь укх шера Ножай-Юрта района «Коммунизма Малх» яхача газето.

Белгалдаккха деза района вахарца газет айхха дувзадена хилар. Цун оагІош тІа хул района общественни, культурни, экономически вахаро мел хинна керда хІамаш.

Газето хадданза дувцар района колхозашка хьайбаш Іангара лахар малагІча хьала тІа да, бІаьстан кхашкарча балхашта кийчо миштта ю. ГІулакх дика латта а кхоачамбоацараш дола а моттигаш белгалйоахар. Кхоачамбоацараш дІадахара ханнахьа уйла тІаерзайора къахьегамхой. Цул совгІа дикка гІадвугаш да довзаш колхозий экономикагІа лаьца хаддайна газето ядеш хилар.

Газета тІа дикка моттиг дІалоаш социалистически яхьах дувцача материалаша, дика а хамнахьа а ладора цу тІа колхозашка ю отчетни собранеш санна йолча лоархІамерча мероприятех. Каст-каста нийслора отчетни хайна чухь боахамашта даьча балхий газето анализ еш а.

КІезига ядац газето колхозни производстве хьалха латтарех а царна эшарех а. ЧІоагІа терко ю цу района чІоагІа маьхо йолча культура — тхьамкий.

Газето каст-каста кепаете дІаяхача замах юхедисача вечa гІулаккхашта дукхалъерзаь йола материалаш. Царех цаІ яр «Дергда лъхар кхы дар» яхаш. Районе чІоагІа гІеттар ча доц. Тайп-тайпара ханаш. профессеш йолча наха ладир цунах лаьна. Цу тІа дийнар фу дар аьча, школе багІача хана денз моайна безам хинна йоІи оІамита саги дар. Шийна йийза йоІ йоалаьяр оІамитача саго. Цул тІехьагІа муж даьцІа малхнияге мар-манас кхы саг йоалайтахр воІага. Хоаш ма хилара, районера нах цу гІулакха чІоагІа вІаобахар. Цар харцбир къьнара Іаьдал хьаллоаттаде гІертараш. Газето дикка аьттув а болаш пайда ийцар къахьегамхошкара цу дешах лаьца редакце ихача письмоех, общественносто хьаьца харцбир Іадета Іаьдалаш хьаллоаттаде гІертараш.

Бакъда, белгалдаккха дезадаш, экономикех лаьца критически материалаш, рейдаш газета тІа кІезига йолга. Лостам болаш телац социалистически яхьах йола материалаш а. Газето юкъ-юкъе мара дувцац юрта культура дегІаера дешаех. Бизза пайда эцац тайп-тайпарча жанраех. Цхьайола материалаш газет дешарий безам тІагІоигболча тайпара кийчъялац. Цу дешашта терким тІабахийта беза редакце коллективо.

Нах чубаха дукха гІирсаш хьалдеш латт хІанз литовски столице. Шоай архитектураца, дІа-хьа нийсъярца мехка шерра дІайийзай Мирнумайи Лаздинийи яха Вильнюсй керда районаш. Комфортабельни квартираш, эшача непара дІанийсъяь тикаш, культурно - бытови предприятеш, тоадаь дика кийчдаь наькъаш, цІена фо — дерригга а керда баха хайшаранта дукха дезаденнад.

СУРТА ТІА: Лаздинай хьна Вильнюсе кердача микрорайонерча нах чубака керда цІенош.

В. СОБОЛЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

«ІАЬРЖА ДОШУВ» ДУКХАГІА ДАККХАРА

«Октябрьнефть» НГДУ № 1 йолча районни инженерно - диспетчерски служба мастера Дроздов Валентин Андреевича куллгаллду бригада чоалханеча геологически хьалашка болх беш я. ГІулакх миштад аьлча итташ шераш да цу участке лаьттан чепашкара цахаддаш «Іаьржа дошув» хьалъуза. Укх тІеххьарча хана тІоананшкара хьадоагІа мехкдаьтта кІезигдуш хий гучадула даьннад. Цудухьа дуллах цІена хий мара вІалла а мехкдаьтта ца луш кхоъ скважина дІакъовла йийзай. ХІанз 91 скважина я бригадерча ит болхлочо доалдеш. Дийнахьи буси 55 тоннаш мехкдаьтта доаккх операторашта. Из дукха деце а нормагІа доагІачул дукхагІа да. ЦІаьхха ца сецаш болх беча скважинашта йоаал мара мехкдаьтта хІана лац? Цу хаттара жоп луш балгалдаккха деза, цига лаьттан чепашкара хьадоагІа мехкдаьтта зица ийна хилар. 6,5 эзар тонн хий хьалъзача хьакъаьсте мехкдаьтта 50 тонн совгІа мара яц. ТІаккха укхаш кхетадеш да бригада болх мел чоалхане ба. Цар шоаш бетанта олаш ма дерра «цхьацца чІадам лохьабеш» йоаккхача халонца доаккх цига мехкдаьтта. ТІоанашта тІалатта цаа ца ешабалийтар дукха мехкдаьттах хьалъоаставда хий лаьттан чепаша насосашца даккхийт.

Шоай балхах лаьца дувцар дийхар аз мастерга воа. Дроздовга. Бокъонца вона мехкдаьтталола ба из. Тикъ шерал совгІа за а це цига хьаьнала къахьега. Дика болхло, эзди саг ва яхаш дика тешал ду Дроздовна массане а. ВерхІ оператори кхо заверщицен—верригаш а 10 саг чувоагІача бригадана куллгалдеш ва вола дукха шераш да. Тайп-тайпарча къамех нах ба бригаде. Декхьийна хІана дий а баьнна шо-шоай участкашка дІа-юха баха гІайттабар боахлей. Эр — эрсе, ие — ножче, дІаравар грек ва яхаш цІенг дІатІахьекхар мастера. Иттех шу гаргга ха а бригада коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаю. Шовзткъа шерал чухмахьа ха йолаш цхьаьши саг мара воацаш вожаш ха яха нах ба. Вахара а балха а чам баькхача сакхетам болча царна цхьаькха хІама дІахьеха, хьалхадаккха дезац. Шоай болх дика бовзаш, цунца сакъердалуш болча цар хьинар кхоадац.

Укх шера планах совгІа доаккхаи чепашкара 100 тонн «Іаьржа дошув» даккха доашод операторашта. ХІаьта цар из миштта кхоачаш ду тайташ дола массаш доаладергда вай. Дика къахьегама совгІат кийчдир бригада йолхлоша СССР профсоюзий XV съезда сийна. 15 тонн «Іаьржа дошув» дІахаца хийтІача планах совгІа даьккхар 30 тонн а.

ЦхьоалагІа май чІаяхачадаьа планал совгІа 20 тонн мехкдаьтта дала дезаш бар уж. ХІаьта цар даьккхар 25 тонн я.

Бригада къахьегама оасарле геттара лоха хургьяр, нагахьа санна тайп-тайпара геологотехнически мероприятеш чакх ца йоахаре. Мехкдаьтта дукхагІа даккхара тІадерзадаь дукха балхаш дар бахьан долаш йиз кхоач коллектива планал совгІа «Іаьржа дошув» даккха. Масала, № 78—13 йолча скважине насоса диаметр йІаькъарах дийнахьи буси хьадоаккха мехкдаьтта 0,3 тонн тІакхийттад. ХІаьта № 124 — 14, 110 — 14 йолча скважинашка насосаша болх дикагІа бергболаш хувцаман дарах 0,5 тонн дукхагІа доаккх мехкдаьтта, № 80 — 13 йолча скважине 32 миллиметрови яр дІа а яьккха 43 миллиметрови насос оттадарах 0,2 тонн тІахкийттай.

Цу тайпара иттех совгІа геолого-технически мероприятеш чакхъяьккхай бригада болхлоша. Из болх цхьа баь да буташ дали бе безаш ба. ХІана аьлча скважиной насосаш болх бу дукха шераш да.

ХІара скважина режим а. Из фу яхилга да аьлча, технически бокъонаша дІадеххача тайпара тингъоиначух, къаснача меттел керда оборудовани оттае еза скважинашка. ХІанз скважинашка пайда ийцу 32 — 43 миллиметрови насосаш. Ерригаш а хьаена, тингъена а уж. Техниски меттала аьлча «сор дукха болх ба кхоачашъенай». Укх шера 68 миллиметрови кІоарга 4 насос еза бригаде. Тіаьхьа насос совгІа хиншаларо цига бахьан дар, цхьабаьга баь кІоарга а. Нагахьа санна скважинашка 68 миллиметрови керда насосаш оттайоре дийнахьи буси лаьттан чепашкара хьадоаккхача мехкдаьттана 6 тонн гаргга тІахдоттаргьяр. Из хІанзарча насосаша хьа ца луш дусар да. Из боккха лоархІам болаш уйла йоргІча балхахьа доламих гІулакх да. ХІана дийт хьалургІдоаш цхьал мехкдаьтта?

Хь. БАЛАЕВ.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ТХОГА Я

Социалистически къовсамерча хьалхарча шера хьалха латтар я тха коллектив. Тхона еннай КПСС Старопромысловски райкомеи райисполкомеи кхоачара хара тела ЦІе байракх Сийлен грамотеш.

Уж совгІаташ кхоачаш еш Ленина СССР 50 шу хулача юбилейна къахьегама совгІат кийчдара къахьегача заводо болхлоша доаха толамаш декхара денга дикагІа хул. Производство йоалламаш иза яхе бетто заводе дІанале кхоачашьяьй. 18-ча майга кхачалехьа планал совгІа хІаьтьинай 14 эзар сома мехка кийча продукци. Из бутт боалехьа кхы а планал совгІа йоарзаш ергьа 60 эзар сома мехьа продукцена.

ХІамма совгІа продукцена реализаци ярах, арахецача продукцена дІабоха мах лохбарах, къахьегама Іалашама йола тІа вІаштІехьбеннарах, рационализаторашта кийчъяь предложенеши изобретенеши производствана юкъейоаккхарах тхо укх шера тха заводе пачхьалкхана планал совгІа 26 эзар сом пайда баьб.

Уж толамаш доахача завода пехашта юкъе лаьржача яхье хьалхара моттиг лаьцнай Вершинин Павел Якович керте латтача механо-сборочни цеха коллектив. ДІабоахача бетта цІаьнаха кагаша ца йоалийташ де лелаш завода хьалха кара тела ЦІе байракх. Иштта дика къа а хьегаш яхье шоллагІа моттиг лелаш Савоьлев Виктор Васильевич керте латтача электромонтажни цеха коллектив.

Н. БАСОВА,
Грозненски опытно-экспериментальни завода плановни отдела начальник.

Дика хоамаш

ПЯТИЛЕТКА шоллагІча шера плана хенал хьалха кхоачашъяра яхь хьалхача В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода хьалхи латташ а А. С. Исаков керте латтача № 3—4 йолча установка коллектив. ПхелагІча мел дена хьалагІчо бетта цхьаъ мехкдаьтта сийрда продукци араяхаш я из.

Иштта дика къахьегаш ба куц ца лелаеш йолча Новиков Юрий, Кругликова Надежда, Захаров Владимир, кхьйолаш керте латтача установкай технологаш. Цар мехкдаьтта сийрда продукци арахецара ила бетта план 13—16 мое кхоачашъеннай. Иштта болх бу коллективаш дукха а завода. Цудухьа завода коллективо товарни продукци арахецара май бетта хьалхарча шин декада хьала 100 процент кхоачашьеннай.

Н. ЩЕВЧИК,
В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода плановни отдела экономист.

• • •

ГРОЗНЕНСКИ бурувтохара балхий управлене хьалхара моттиг лаьцнай Тимирханов Имадина куллгалдеча бурувдеттача бригада. «Карашки - Змейски» яхача Эпишемуллерча скважинана тохош дола буру 3124 метр кІоарг а дохийташ бурув тохара май бетта план тІеххоачашъеннай ца. ХІанзлехьа май бетта планагІа лоархІачул совгІа 15 метр буру тохад.

Иштта дика толамаш доахача хьалхарча къахьегарна белгалбаьнай бурувдеттараш В. В. Лебединский, Н. С. Лешкинн бурувдеттарий гІоечаш К. Заитиев, А. Кибанов, Н. И. Заворотный, кхы дукха барош а. Шоай къахьегама толамаш цар хетаду СССР 50 шу дузача юбилейна.

• • •

ДИКА къахьегама толам баьккхай Старогрозненски бурувтохара балхий управленерча бурувдетта мастер Сушко Александр Егорович керте латтача бригада. Чоалханерча геологически хьалашка укх шера ца тохад 450 метр буру, ах шера планагІа тоха дезаш дар 467 метр мара доацача. ХІанз маьль бетта тІеххьарча деной четах къахьегаш я бригада.

Бригада дош деннад бурувтохара шера план 5 декабре кхоачашъе.

М. ЛЕВИН.

КОМПЛЕКСАЙ—ЙОАКХО А ТЕРКО А

КПСС XXIV съезда Директивашка белгалдоаккх мехка экономика айелгеш советски наьха вахара хьал тоаделлаш дукхалча хьале юрта боахам толаме дегІабарах тийша долга.

Цунца дувзадена йисланагІча пятилетке юртарча къахьегамхошта хьалхашка доккхий декхараш оттадаьд лаьттанцарех хьайбашкарех продукци дукхагІа яккхара. Цу гІулакха эшаш йола материально - технически ресурсаш кьежаш. ЛоархІаме да царех пайда дикагІа эцар, ерригга резерваш производства гІулакха оарцагІъяхар.

Юрта боахам дегІаахара лакхача темпаша, цунна индустриализаци яре, юрта боахамая промышленностан юкъерча бувзама процессаша производственни гІулакхашта лаьрхІа керттера фондаш юрта боахаме алсамъяхара гІишлой - монтажни балхий объем йоккха яиза ергйоадаш оттаду гІулакх.

Хьайбай брахама индустриализаци ерцен колхозашка хьайбаш леладара комплексаш хьалъярцен дувзадена республика колхозашка гІишлой - монтажни балхий масштабаш геттара йоккхий хул.

Кердача пятилетке хьайбаш леладу бархІ комплекс хьалъе лаьрхІад республика колхозаша, хІаьта ерригаш а республике хьалъергьяраш 29 комплекс я.

Балхий дукхалга, хьалашка, конструкцешка дІлача иштта доккхий гІирсаш хьалдулургдац кердача гІишлошъяра техникаца кийчъьача специализированни гІишлошъяча организацешка мара, хІаьта юрташка цу тайпара организацеш я колхозий юкъера гІишлошйо организацеш.

Комплексаш хьалъяра балхаш чоалхане хилареи технически тІахьожам хадданза чІоагІагІа лоаттабареи доккхий декхараш хьалхашка оттаду прорабашта, участкай начальникашта, мастерашта меттел, хІара гІишлочочоа а.

Комплекс — из е коровник а, е птичник а яц, уж я дулх, шура, кхыйола продукци яккхара хиленза ергйоаца объекташ цхьана (цхьа технологически процесс а болаш вІашагІйоакха керттерча балхаштеи гІоннеи лаьрхІа цІенош, гІирсаш, оборудовани, инженерни коммуникацеш).

Шелковской районерча «Путь к коммунизму» яхача колхозе хьалъечь свинокомплексага сметагІа дІадахийта оттадаь ахча 1746 эзар сом да. Цунна чуйоагІа: наха хьаькхарча лелаю 2 свинарник, тІехьара къоастае ха кхаьча хурскаш кхоаба 2 свинарник, чуоттаь кхоабача хьакхарчашта лаьрхІа 2 свинарник, доакъар кийчлу цех, тарзаш латта меттиг, концентраташ чулоаттаю склад, искусственни осеменени ю пункт, ветеринарни пункт, изолятор, кхьйола объекташ. Из я комплекс.

Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац хьайбаш леладара комплексаш хьалъяра къаьстта боккха лоархІам беш хилар.

Хьайбаш леладу комплексаш хьалъе «Чечингколхозстрой» объединени йолаенна дуаза ха яц. Цхьабакъда, цун дика а ва а оагІош хІанзале а гуш я. Вона оагІоех лаьца аьлча, проект оттаечча хана теркал ца деш дика хІамаш да, проектировщикаша цхьайола расчеташ нийса яьц, гІишлой материалаш, къаьстта аьшкабетонни ярш, тІа ца яхьаш хоаш юкъе йолийтай, цхьадола балхаш во даь моттигаш я.

«Чечингколхозстрой» объединене ПМК-1 гІишлошъераша (начальник воа. М. М. Петренко, керттера инженер воа. Г. В. Серов) дола хІара ду «Путь к коммунизму» колхозе комплекс хьалъяра задани кхоачашъяра.

Юртарча тха гІишлошъерий ерригача терошех дІахо пайда дикагІа эцаре, капитальни вложенеш лоархІамегІарча объекташта тІаерзаяре, гІишлой - монтажни балханта механизаци дикагІа яре, заказчикий - колхозий оагІонгахьара комплексаш хьалъяра хьалхара бехктокхам лакхбаро йиш хулийтаргья укх шера комплексаш хьалъяра план тешаме кхоачашъеяга Іалашде.

А. БУХТИЯРОВ,
«Чечингколхозстрой» объединене керттера инженер.

СовгIаташа тешал ду

Грозненски ремонтно - механически заводе пlей тийна кържача социалистически яхье ца хаддаш хьалха латташ я Мирчев Александр Васильевич керте латта мехкадьтта оборудованена ремонт еча цеха коллектив.

Укх шеран пхи бутт бен ца баьлла хьолехь цеха болхлошна завода хьарра кара еана Ше байракх, 50 сом луш шоаза преми а еппай царна. Цу совгIаташа дог гlоадьккхача болхлоша хьинаре къахьег укх шера. Пхе бетта задани бIъ бетта кхоачашьяй цар. Ер бутт боаш пятилетка шоллагIча шера хьалхарча пхе бетта задани кхоачашъе лерхI цеха коллективо.

Цехе арахеца буровий лебедкаш, насосаш, ротараш, вертлюгаш, турбобураш, гидротормазаш, гидрокоробкаш вай республикерча мехкадьттахошен бурудеттарашек чIоагIа хоатташи дика дIайашиш я. Цух совгIа уж кхухьийт Дагестанерча, Ставропольерча мехкадьттахошта, бурудеттарашта. Укх тIехьарча хана цеха коллективо арахеца цхьайола продукци Афганистане, Болгаре, Кубе, кхыча мехкашка ухийт.

Продукци дикагIа хилийтар цеха болхлоша чIоагIа къахьегарах баьккха толам ба из. ХIара кIира цхьа продукце динала ди хул цехе. Цига дакъа лоацаш хул сменин мастераш, бригадираш, ОТК болхлой, брак йоацаш продукци арахецараш. Цига брак йоацаш продукци арахецачар опыт массанена дIайошийт, болх дIахо а тоабара де дезараш дувц. Иштта из болх дика вIаштIехьбаьккхар бахьан долаш укх тIехьарча шерашка цхьа рекламаци кхьачаяц цига цеха болхлоша арахийца продукци но я яьнна. Цехе къахьегачарех дукхагIбараш ОТК болхлой тIахьожам боацаш продукци кийчъеш ба.

Итташ болхлой ба цехе хIаналехьа бархI а пхе а бетта задании кхоачашдьаь. Царех ба токараш Грачев Иван, Козачек Валерий, слесараш Гонтаренко Николай, Гончаров Владимир, кхы дукха бараш а. Царех хIаране шоай смени норма 160—180 процент кхоачашъю.

Ши-шегIа хьахиналац уж толамаш. Цун керттордар да цхьа дезал санна барттайнача коллективо хьинар кхо ца деш къахьегар, тоpонех бизза пайда ийбар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТIА: болх беш ва токарь И. Грачев.

И. ПЛИЕВА сурт.

Общественни порядок лораеш

ТХА ГIОНЧИЙ

«Автоспецоборудование» № 1 йолча заводе балха ду чаккхалар. Цхьанца, шишша цхьана е массеза саг вIашагIийтте заводе кхара арабуххал боллу болхлой. Цоаш болхача хана цар тахан балха балхаш, социалистически яхье бараргIдахкийтар, шоай кхоачашбергаш хьацца дувцаш шоайла къамелаш ду.

ЧIоагIа тоаргIа ю цар цхьа бIарга вIаргIа дукхаденна машиной сабрийна сакъердаш дрбаье дукха ха дIахьош хилара а, иштта царех цхьабараша корта боха малар а меле, вIашагIеттараш, порядок талхабаш моттигаш нийсъяра хиларе а. Уж уйлаш еш болча наха юкъерча цхьаьне — цехавой партийни организаце секретара — оал:

— Тахан вай цехага а Ленински района № 5 йолча микроштабе дежурство яре арIга, дружине командир хургва Г. А. Амариев.

ЦIабаха кIезиг-дукха са лоIаш шоаш за йовшараш газеташи журналаши дийцаш, тIаьхха мекаша хьавa, цIена барзкье тIедийха шоай ха до дезача штабе хьагулбала болабелар дружинникаш.

Микроштабе тетта ер, тешаш дружинникашкий хьагулбенна бар. Участкови инспектор ноц. Мадаев хьабаьккхарий цIерваш йоакхаш, списке тIерча хIаранена кийрахьа бIаргахьож ва, тIадукха бераргIа цIена дий, галстук нийсо йоаллий. Из деррига тахха вьиначуя тIехьагIа, кхетабу цо дружиннаш шоай де дезачох, дIадуец ловзаш йолча зуламий сибатащ, ойланаш, кхьестта хьалхадоаьккхар порядок талхабарашцара доагIар цIенхашта хьадехь дезаш хилар.

Дружинникаш арабаьлар горе дере общественни порядок лораре. Лермонтовен Кабардински улицаш вIашн хотталуча моттиге царна бIаргабайра вовзаргаш веда саг соца а ваь, цун кисаршка хьажа гIерташ воаца цу зIамига саг. Цигга групперча керттерчо царна го бе, аьнна, тIедилаер дружинникашта. Уж саг вовзаш бахна кагий нах хьалацар. Уж шаккха микроштабе дIавигар цар. Участкови инспектор цэргара лоткъам буца вонавелар. Цигга гучадьлар шоай леннара саг улице тIа кхийтача, цар цунгара ахча дийзад, цо шоашта ахча ца делча, из кхера а вь цун кисашке хьажа эттаб.

Орджоникидзе цIерагIча майде тIа кагийча наьха къовсам баьлар. Цунна тIехьа вIашагIлаьта болабелар. Цигга дружинникаш тIа е кхьана цар дов дехар.

Ах буйса яьча хьина штабе хьагулбала болабелар дружинникаш, шоаш баьча балха итогашка хьажа аьнна. Участкови инспектора хоpм бир дружинникаше ха дена хана мел хиннача хIамах, цIерваш яьхар шоай дехар тIехдиша кхоачашдьарий.

Московски курентацна баттача гуфгало хоамбоpа ди буйса хьинигга, Сатийна тхьайса уллар горея. Дийнахьа балха хиинабьле а городе бакача наьха сатам лорабеш хиина дружинникаш а болхар хьагIача боларагIа цIа.

В. РЕШЕТОВ,
милице лейтенант.

МИЛИЦЕ БОЛХЛОЙ ГIУЛАКХАШ

Сайрийна трамвай сецача цхьан моттиге ца вовзаш волча ккхь саго граждаммина А. «Москвич-412» яха автомашина соцайяр. Урсаш тIа а оттадаь цунгара машина хьа а яьккха, да тIера ю а ца вовлийташ Сунженски хьунагIа бахар уж. Машина ди хайха а найхд, йийтта хьалхьоаргвоацача волица из багамашка чу а ялла, юла а городе воллаваь кхестаньна. Цул тIахьагIа машина а из а улица тIа вита а вита дIабахаб.

Из яйрча, кхераме зулам даьраш хьалахара Ленински РОВД-е ни. Виноградови Добриков керте а волаш оперативни группаш вIашагIъехкар. Машина вас хьалийцача сибатагIа а болгалонегIа а лаьпар Козлов С. М. яха саг. Це машина дакъа ше гучаваьлча хьабейтар шийца хиина доакъашхой Ю. С. Мальсагови, С. Ш. Гантемирови. Царгара хьцанийцар саг вовзаш уж хилара тешал дешIол хIамаш а.

Из зулам гучадоаккхаш шийн балха тIа инициатива йолаши декхар нийса кхоачашдеш хиларах республика чурча гIулакхий министра приказагIа Ленински РОВД-а болхлошта ни. З. М. Булгучевна, А. А. Добриковна, Я. А. Хасановна Л. А. Ибрагимовна, М. Мамакаевна, Ю. П. Калинскена, А. О. Виноградовна ахчан совгIатащ делар.

* * * *

Серноводскани яхача машиненькъа станцерча вовзале ца вовзача зуламхошa граждании Ш. вайхар. Милице Серноводски поселкови отделене начальник ноц. А. Ф. Дворника, уголовни розыска инспектор Арсанукаеви, милиционераш Р. - Х. Гелагаеви М. М. Саламовн юкъе болаш вIашагIъелача группе лер «йоллеца» царгагIъьена хьалийцар зуламхой.

Царна уголовни бакх бергболаш ба.

Уж зуламхой цхьалуцар балхал долаш цу хаккехьа хьоакхабьча милице болхлошта республика МВД приказагIа совгIатащ делар.

* * *

Заводской района цхьан цlагIара нийна улаш граждании С. корадир. Из бIеха зулам даьр хьалахара Заводской РОВД-е оперативни группа вIашагIъеллар. Ше саг нийнача цхьаккха а лер ца юташ дIавахавар зуламхо. Хала дехкар дар инспектора - дежурнена милице лейтенанта Л. А. Оздамировна, участкови инспектора ноц. А. У. Усмановна, района чурча гIулакхий отдела кхыча болхлошта хьалхашта эттар.

Балача нихоца айхха бувеш валарах, хьеттича царна вайвер из тайпа зулам де тарлу массехь саг. Дикка темачул тIехьагIа гучадаьлар царна юкъеро дьалхал Iа массекказа суд ял вола Харин яхар граждании С. цlагIа цу дийнахь молаш хиина хилар. Цо фу даьр аьлча, граждании С. соп чIоагIа вахарах тхьовелла Iийнна. Из ма тхьайсинга, цу чура телевизор а дечкъадь дIалаха венная. Фусам дахьа ховенна ер, Харин дIа ца вахийта венна из. Цигга нийсхача хьоакагIа граждании С. вийнна Харина.

Къастта кхераме зулакхо гучадоаккхаш а лоацам а бергга болх кхетамца нийса вIаштIехьбаьккхарах Л. А. Оздамировна А. У. Усмановнен республика чурча гIулакхий министра приказагIа ахчан совгIат хьожадир.

Д. БОРИСОВ.

ВЕТЕРАН БАЛХА ТIА ВА

Милице старшина наьгъашдарча тIахьожама инспектор Федор Степанович Каратеев сона бIарга массаза гу, безам тIабода са цу сага: къамаьл эздий, ше гIулакхаца, тIаювха форма лостам болаш хиларца.

Хала хиннай цу вага вахара никъ. Ткъеста шу цун дальнача хана Сийлахь - боккхача Даймехка тIема кхуврчача нийслу вэ. Из тIом беш дул 3-ча Украински фронте. Венгрин Австрия мукъайоаккхаш хиннав, шоаза чоо лъй цунна. Даьхен денал долча нийй, майрача бIухочун никъ бархI медалацев правительственни ордешанцев бега ба.

Чаьхдьлар халача тIом тIа хиина довнаш, хIаьта саллий шинелах кхьастац Федор Степанович. Из гIулакх деш хиннав Грозненски гарнизоне. Цига гIулакх дика дарах Къилбаседа - Кавказски тIема округа командованен Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумен грамоташ елар Ф. С. Каратеевна.

1950 шера Советски Эскара мутIарашкара мукьевоал. ТIаккха Каратеевна хьахаашка эттар, балха мичахьа гIорга? — яха хатар. Милице балха гIо цунга аьлча, цунна хьалхашка мел этта шеле еха дIаьлпар. Цу шера Нохч-ГIалгIай АССР чурча гIулакхий Министерства пачхьалкхен автоинспекце наьха тIахьожама инспектор хул эскара старшинах.

МоллагIа хлоттам бале а, балха кхьах цхьа дакъа наьхка тIа кхайка езаш хул инспекторий. Дикк бIарг тIалоаттабу цар шоферашка улицашка гIолла лелара бокъонаш йизза кхоачашйой хьожаш. Атта дац хьада ха а йоацаш сиха лелача автомашиний «соколаь» юкъера бокъонаш телхаер терпалве а из сонане а. Укхаза еш долла хIама эхи бола бIарг, хадаве бола тойши, цхьан хIамаш хьай декхара тIерза уйла, цхьарчоа пайда боацар хета кIезигдар доеда кхетам. Уж оамалаш шийх йоаккхаш ва Каратеев а. Уж гIулакхаш цунах дахкаре дуккхаза а гIо дььд цунна шийн балха тIа.

Цига дока доаллача цхьан сарахьа машин тIаккхийттаяр бера. Дукха болх бе бийзар Каратеева из автомашина хьалохаш. Автомобиля шофера Мальсагова кхы вехал моттиг а йоацаш мукъарал дир ше дахча зулама. Цхьаькха нийсделар, цоп салла тIехийлинхар ила саг тIа а вагIаш йола мотоцикл. «Ой мишта боагIалу ул кховнде а мотоцикла тIа?» дагадехар уктакна. Сиха мотоциклана тIа а хайна тIехьа хехкар Каратеева. Ах сахьата тIехьахекха йийраар царна мотоцикл. Милице болхлочо хьалийцар бехкъо телхараш. Уж хиннабар наьха мотоцикл йоаль боагIаш. Кхокхе а суда дьалха отта бозаш хилар.

Инспектора бIарг кхоаб гIаш лелачарга а. Уж бахьан долаш а хила а ма тарлой хатар. Цхьавар хул гIаш нах тIехбувлача а доацаш машинаш лелача наьках тIехвала кийчвеле, цIаьхха бераш хьаюккъехьа машинаш лелача. Уж шоай ханнахьа совцабе, бIарг тIаитта беза царна. Из гIулакхаш хоадаьйолаш дика леладу Каратеева.

Трассера профилактически болх а юкъагIейтац инспектора. Новкъа хулача хатарий хьал дове, цар учет ю, уж нийслу моттигаш, ва. бахьанаш Iоваду.

ХIаьэ дукха ха йоацаш геттара Iуйрийна, шийн общественни гIончий уллув а болаш городерча цхьан автобоахаме кхаьчар Каратеев. Уж дика хьежар лине тIа арайина автомашинаш малагIча технически хьала тIа я. Хоаш ма хилара, цу дийнахьа гаражера ара ца йоалаш йисар кхоалагIа дакъа автомашинаш. План кхоачаш ца хйта гIерт хье, яхаш старшина бехке ве гIерташ бар кулгалхой, Федор Степанович ше яхачох тIеравалашар.

Цул тIехьагIа дукха ха ялалехьа цу дешах лаьца цIенхашта къамаьл хилар цу автобоахама коллектива юкъерча собране. Бухгалтерех цхьанцабараш цоаш собране багIа моттиг «готто» зе ташар бар. Баьъда цул тIехьагIа технически телха хилара бахьанех хула аварет лаьгIъелар.

Федор Степанович массаза а гIерт моллагIа хиина цIенхашттара хатар общественни дуцилга вIаштIехьдаккха. Цо шийн болх вIаштIехьбеш шоай лелаиерча общественни автоинспекторашца йакха булаш а лехттабеш. Цхьабaьъда, цу общественникашта юкъе моллагIвар водац. Уж ба тIахдина дисциплина хиларца, производственни хьоккхамашца шоай балха тIа кхьочарна массел тешараш. Балхара мукъайолча хана улицашка ха деш хул общественникаш. Цар шоай декхар цIена кхоачашдеш хилар бахьан долаш дукха хатараш ца хулаш дуь.

Милице старшина Ф. С. Каратеев балхий итогех «Нохч - ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министерства наьгъашнарча тIахьожама дикагIвола инспектор» лоархIаш ва.

ХIаьэ дукха ха йоацаш милице ветерана Федор Степанович Каратеевна къаьхьгам СССР Лакхехьарча Совета Президиума указаца «Знак Почета» яха орден а енна белгалбаьккхар.

В. ДЕМЕНТЬЕВСКИЙ,
республика чурча гIулакхий министерства политико - кхетома балха отдела инструктор.

БАХАЧА НАЬХА КОАРА БЕШАМАШ

ЮРИДИЧЕСКИ КОНСУЛЬТАЦИ

ВорхIаьлагIа хоржача РСФСР Лакхехьарча Совета ворхIалагIча сесси 1970 шера 1 июле чIоагIдаьд 1970 шера 1 декабре деш кхоачашде дезаш дIадоладенна РСФСР Лаьттан кодекс.

Лаьттан кодексе тIа оттаьй пайда эца лаьтташ телара порядок, лаьттах пайда эцарий бокъонаш декхараш, лаьттах пайда эцара боаьъонах вахккара баьлаваш, лаьтташ лорадари цар бергат алсамдаьккхара, кхыдола дешаш.

Лаьттан кодекса тIа къаьстта моттиг хетаю кохина гонахьарча лаьттах пайда эцара дешашта.

Лаьттан кодекса 50 статьяга хьежжа пачхьалкхен эттагIа хаьла да йоацаш даим пайда эца колхоза дIаденна лаьтташ юкъа пайда эца лаьттаеш бахача наьха коарча бешамий лаьттаеш латт.

Наьха коарча колхоза лаьттаех пайда эц колхоза членашта, юрта боахама специалисташта болхлошта, гIулакхерча наха, кхыча граждашта бешамаш ялара.

54 статья тIа йоах, совхозаш, пачхьалкхени юрта боахамеи кхыча предприятешти организацешти тала лаьтташ юртерча (производственни) гIулакхашта лаьрхIача лаьттаеш наьха ковнашта гонахьарча лаьттаеш латт.

Ковнашта гонахьара лаьтташ доккхагIа дара порядок оттаьй кодекса 52-чаь 57-чен статьяшка.

Нагахьа санна колхоза Устава тIа оттадьча боарамашка хьежжа колхоза членашта бешамаш ялара а хIаьта иштта болхлойн гIулакхера наха бешамашна Iалашбара а ковнашта гонахьара лаьтташ ца тоъ бешамашта лаьрхIа лаьтташ кхы тIа далI йиш я юкъа пайда эцача лаьттай чутах колхоза члений юкъерча собране е уполномоченний собранеча решенегIа а боаьаний кулгалхоша дахча делергIа, цул тIехьагIа республика Министрий Совето из чIоагIдича.

64 статья тIа дувц, юрташка бахача а болх беча а болхлошта, гIулакхерча наха, специалисташта бешамашта лаьрхIа лаьтташ тедарах.

Совхозайн, пачхьалкхен кхыча юртбоахама предприятена, учреждененa, организацешa бешамаш дIае лаьтташ тел цу гIулакха лаьрхIача лаьттаех хадданче болх беча болхлошта а гIулакхерча наха а, хIаьта иштта юрташка болх беши бахаши болча хьехархошта, лорашта кхыча специалисташта.

Бешамашта лаьрхIа лаьтташ тел совхоза, предприяте, организаце, учреждене администраце еча решенегIа.

Колхоза члений юкъерча собране е уполномоченний собране ьчча решенегIа кхачово бешамашта лаьрхIа лаьтташ тел юрташка болх беш бахаши болча хьехархошта, лорашта, кхыча специалисташта.

65 статья тIа дувц юрташка бахача болхлошта, гIулакхерча наха, пенсионерашта, инвалидашта бешамаш дIае лаьттаи хьалхьехха юрташка бахача болхлошта, гIулакхерча наха, пенсионерашта, инвалидашта бешамаш теле колхозашка, совхозашка, пачхьалкхен кхыча юртбоахама предприятешка, организацешка, учреждешка мукъа лаьтташ деле колхоза члений юкъерча собране е уполномоченний собрание, е совхоза, предприяте, организаце, учреждене администраце ячча, къахьегамхой депутатий юрта Совета исполнительни комитето чIоагIъьча решенегIа.

Лаьттан кодекса 66 статья тIа дувц совхозий болхлоштен гIулакхерча нахаи, кхыча граждашта бешамаш дIае телача лаьттай боарамех.

Цхьан дезала бешамашта лаьрхIа лаьтта лу укх боарамаш:

а) юрташка хаддаьза болх беча бахачен совхозий, пачхьалкхен кхыча юртбоахама предприятей болхлошта, специалисташта, гIулакхерча наха — 0,30 гектарага кхаччалца;

б) юрташка массаза бахачен болх бечен болхлошта, гIулакхерча наха, хьехархошта, лорашта, кхыча специалисташта РСФСР Министрий Совето чIоагIъьча переченга хьежжа — 0,25 гектарага кхаччалца;

в) юрташка массаза болх беши бахаши болча, укх статьяй 1-чен 2-чен пункташта юкъе ца боагIача болхлошта, гIулакхерча наха, хIаьта иштта юрташка бахача болхлошта, гIулакхерча наха, пенсионерашта, инвалидашта — 0,15 гектарага кхаччалца.

Хий дехкача лаьтташкара нийсса иеш кIезигагIа тел бешамаш.

ДоагIача боарамел совгIа кхы тIа а кIезиг - дукха лаьтташ тела йиш я юрташка бахача болхлошта, гIулакхерча наха, кхыча граждашта лаьттах пайда эцара гIулакх нийсдарах соцдаьннача, колхозий, совхозий, кхыча предприятейи организацейи производственни гIулакхашта пайда эцалургболаш е бешамаш ца тоъарах кхыча граждашта дала ца дезача лаьттаех РСФСР Министрий Совето оттаьча порядкагIа.

69 статьяга хьежжа хаддаьза юрташка болх бечен бахачен, бешамаш дIае лаьтташ доаш болча болхлоштен гIулакхерча наха, хIаьта иштта хьехархошта, лорашта, кхыча специалисташта хIара дезала лоархIаш 0,15 гектарага кхаччалца беш дIае лаьтта дела йиш я колхоза члений юкъерча собране е уполномоченний собране, е совхоза администраце ьча решенегIа. Хий дехкача лаьтташкара нийсса из кIезигагIа лу из лаьтта.

Нагахьа санна болхлошкарен гIулакхерча нахагарен бешамашта лаьрхIа лаьтта 0,15 гектарал кIезигагIа дале, цар, дезалашта кхы тIа а бешамашта лаьрхIа лаьтта дала йиш я деррига а лаьрхIача коацина гонахьарен беш тIайолла лаьтта 0,15 гектарал дукхагIа ца хуле.

В. ИВАНЧЕНКО,
Нохч - ГIалгIай АССР юртабоахама министерства лаьттах пайда эцарех лаьтташ нийсдарех отдела начальник.

ПХЕ БЕТТА ЗАДАНЕЛ СОВГIА

Къаьстта дика къахьегаш я пятилетка шоллагIча шера Горячеводски бурувтохара балхий управленера бурудетта мастер Мисерханов Махьмад керте йолча бригада. № 56 йолча скважина 5 эзар метр бурув тоха дезача 17-ча майга кхачалехьа цуна тохаш дола бурув 2500 метр кIоаргдалийтад цо. ХIанзалехьа тIабоагIача бетта чотах 116 метр бурув тохад бригадас.

Мехкадьтта тохкараша шера план укх шера 5-ча декабре кхоачашъе лерхI.

М. ЛЕВИН.

ЛАКХА ХЬУВКЪАМ КХЕБАРА

РЕСПУБЛИКА юрта боахама къахьегамхоша социалистически декхараш тIа а нийса, шоай деррига низаш оарцагIдьхад пятилетка шоллагIча шера ерригача культурай хьувкъам лакхбера, эггара хьалха, ялат дукхагIа дакхара.

Йоккха новкъарло ю юртбоахама культурай лакха хьувкъам кхебара оасаро. Ялаташ кхьйола юртбоахама культураши тIайолча кхашна дегIа а ухаш лаьттанцара Iалаьмате дукха тIоадали хьоркали дIаувз цо. Масала, сух санна долча бIехача оасаро, кхай тIа дукха тIадаьлча, лаьтташ хIара гектара тIара дIаоз 140 килограмм азот, 120 килограмм калий, 30 килограмм совгIа фосфорни кислота. Из зе мел доккха да шьрагIа бIаргагургда, нагахьа санна кIа дIалуврдолча лаьттан хIара гектара тIа биззача кхоачамагIа минеральни удобренеш тоасаш хилча. Цхьан гектара тIа хIарадар 45 килограмм а долаш фосфорни кислота, калий тасса юрта боахама Краснодарски Iилма-тохкама институто могадеш хилар теркалдой. Оасаро доккха зе ду дIайийна хIамаш къайлахьерцол царна Iн дарцен, из да зуламдераш лазараши доаржадер. Юкъерча боараме оасар тIадаьнна хилча а хIара гектара тIара 3—4 центнер эшабу ялатий хьувкъам, хIаьта из чIоагIа тIадаьннача кхашкара цкъаза геттара доадий дIа а доах ялаташ.

Оасарах кхы а зе доал ялаташ цунах цIендарга, оасаро бIехдаьча кхашкара ялаташ чуэцарга дукха ахча дIадодаш хиларах, ялаташ чуэцача машиний балха оасарле цо лохьеши чуэцача хана из дукха доадеши хиларах.

Цудухьа, ялаташта оасаро деш дола зе эхатохар хьувкъам лакхбара йоккха резерв я. ХIанз къаьстта кхераме да кхашка дегIаухал оасар. Хоаш да, шелало кийлхдаь гуракь дийна ялаташ долча кхашка оасар къаьстта чIоагIагIа тIадовлаш хилар.

Гуракь дийнача ялаташка бIеста юкъе хьежача гучайдаьлар оасар геттара дукха тIамоладаьки хилар. Дукхача кхашка хIара квадратни метр тIа оасара 100 совгIа хьалг тIадаьнна хилар. Оасар дукха да Ачхой-Мартана, Наьсарен, Грозненски, МалгIабика, кхыча районий совхозаша дIайийнача хIамашта юкъе. Къаьстта кхераме да, дIайийна хIамаш нийлхъеннача кхашкара оасар. ДIайийна хIамаш нийлхъеннача кхашка цхьаккха дича а химически препаратащца оасар дохадаьза дэргдац.

Из теркал а деш, дуккхача колхозийн совхозийн кулгалхошен специалисташен цуьша къоасам лоаттабара чIоагIа къахьег. Оасарна къоаськ лоаттабара чакхйоахача, мекхаш дахарей культиваци ярех наьъкаца оасар дохалар санна йолча агротехнически приемашта нийсса цар шерра етт гербицидаш... ХьажкIаш дIайийна лаьтташ дукхагIа хиларах а иштта шерра химически оасар дохаза даргдоацача кхоачаду гIулакх.

Республика колхозашкен совхозашкен дикка йоккха опыт Iоалаьй дIайийнача хIамашта чIоагIа пайда боалаш йолча химически препаратащца оасар дара. 1971 шера 120 эзар гектара тIа даьд республика кхашка химически оасар: гуракь дийнача кIиша 95 эзар совгIача гектара тIа, хьажкIашта — 22 эзар гектара тIа. Укх шерача хьалашка хьежача гербицидаш дукха а дукхегIа етта еза.

Гуракь дийнача ялаташта химически оасар дара эггара дикагIйола хана апрель бетта яр. Из иштта доллаше а уж балхаш хIанз а шерра дIа ца доладеш гоаду МалгIабика, Наьсарен, Ножай-Юрта, Ведана, Советски районий цхьадолча боахамашка.

Укх тIеххьарча шерашка кхаштта гербицидашца обработка ю самолеташ тIара санна, иштта тракторни опрыскивателашца а.

Авиационни тракторни техникаах цхьанна пайда а эцаш гуракь дийнача ялаташта дикагIйолча химически оасар даьд Шелковской районе. СоахкарчуI кIезиг-дукха дикагIа вIаштIехьдаьха даьд балхаш Грозненски района боахамашка. Цхьабиськъа, «Загорский», «Горячеисточненский» совхозашка самолеташ сайце латтташ моттигаш хиннай шийн хаинаьла хий тIа ца дари кхьдоаа кхоачамбоацараш баьъан долаш.

Тракторни опрыскивателех шерра пайда эц шалински механизаторашa. Соахха 15 эзар гектара тIа тракторни опрыскивателаша дир цар химически оасар. Гуракь дийнача ялатий 10 эзар совгIача гектара тIа даьд цар химически оасар хIанзале а. Болх дика вIаштIехьбаьккха ду химически оасар Урус-Мартана районе. Цу гIулакха хоастабе боагIаш ба Мичурина цIерагIча совхозера механизатораш. Укхаза ОВТ-1 опрыскивателаш а йоаххаш йолча шин тракторацa дикагIйолча хаашна обработка яь яьннай гуракь дийнача ялатий ерригача 850 гектара тIа. Гуракь дийнача ялаташта сихен дикен химически оасар даьд «Гехинский» совхозерча Абуев ИсмаIал управляющ волча цхьоалагIча отделене.

Тракторни опрыскивателашца болх бар шийн тайлара аьттув болаш да. Цу опыто, аннашех шерра пайда эцара нийсса, йиш хульйт ялаташта обработка яр хаиаш лоацъе, тоpо лу юкъерча, авиацена юлургйоацача участкашка (боса оагIош, электропередачей сеть тIайоле кхаш е гербицидех зе доалача культураш лалла дада кхаш) обработка е.

Балха оасарлен кхай продуктивности лекхъелга Iалашлу тракторни опрыскивателаша. Цхьан гектара тIа 30 — 40 литр йоачал тохаш обработка йиш ОВТ-1 балла оасарле цхьан дийнахь 60 — 80 гектар хул. Шалински боахамий дикагIйолча трактористаша дикагIйолча ханара эзар совгIа гектара тIа дIайийнача хIамашта обработка ю. ХХ-ча партсъезда цIерагIча колхозера механизатора Турпашев Сайд-Махьмада ОВТ-1 яха опрыскиватель а йоаллаш йолча Т-40 тракторацa цхьан дийнахь 50—55 гектара обработка яьй, нормагIа 35 гектара мара е ца езача «Шалинский» совхозерча трактористa Шахбиев Сурхо 5 шу совгIача хана гербицидаш етташ ше лъавоагIаш балха нормаш массаза а тIехкхочашъю. Соахха цо гербицидашца обработка йир гуракь дийнача ялатий 600 гектаран хьажкIий 500 гектаран, норма 20 гектар йолча, цо хIара дийнахь 30 гектара ю обработка.

Сихха гIулакхаш чакхдаха деза гуракь дийнача ялаташта укх гаргарча массехк дийнахь химически оасар даь декхара. ДIайийнача хIамашта оасаро IэжагIа бос тIабовлабалца химически оасар ца деш дагIача цхьадолча боахамий йипе практика дIаяккха еза.

Гуракь дийнача ялаташта оасар дарга дIаухийтача гербицидий боарам юкъера лаьрхIача хIара гектара 2 килограмм таргга 2,4 Д яхача аминий туха е 1,5 килограмм 2,4 Д яхача натриеви туха ба тха. Натриеви тухах пайда дукхагIа балийтар дукха растворах аммиачни селитр е сульфат аммони тох гектара 5—6 килограмм а лоархIаш. Цхьабаьъда, нагахьа санна кхаш гербицидашка етта дохалуш дола оасар тIадаьнна хуле, гербицидий боарам лоабу, хIаьта сух дохадара, масала, аминни туха боарам хIара гектара 2,5 килограммийта кхоачабеш лаабу.

Гербицидий боарам оттабеча хана иштта теркалду дIайийнача хIамашта цар Iаткъар а. Гуракь бувча мукхан хьажкIаштен дукхагIа Iаткъ уж, гуракь дийнача кIиначул.

Доккхий декхараш тIайиш республикерча хьажкIаш лелаерашa. ТIайиц декхараш кхоачашдара цар лаьрхIад. Черкий-Балкхарой, Къилбаседа-ХIирий дикагIболча хьажкIаш лелаерий опытах пайда а эцаш, квадратно-гнездовой способагIа хьажкIаш дIас, хьувгийн дакъбеч дукха хьажкIашта гIулакх дикагIа де. ХIанз дуккхача кхашка цхьатарра тIаьнний хьажкIаш. Цунна цхьана, догIаш дийлхачул тIехьагIа хIамаш дIайийнача кхашка чIоагIа дегIаух оасар. Сихха балхаш дIадоладаьза даргда шера лорд йола оасар — лебеда, сурепка, ширица, репейник, кхыдар — дохадаь дIадаьккхар дукха культиваци яккхарах гербицидаш тохаран.

ХьажкIашта химически оасар дара эггара дикагIйола ха я хьажкIаша цхьанегара кхьега кхаччалца лорд нийца ха. Цу хана гербицидаш хьажкIашта Iаткъац, оасар дохадера эггара дикагIа аьттув боал. ХьажкIий цхьан гектара лоархIаш аминни туха 1,6 килограмм тох. Гербицидаш тохача хана дагахьа деза, царех миштa эца беза а хоми пайда ца ийцачул тIехьагIа зулам дала тарлуш хилар. Масала, гербицидашца гидуаргаш йоагаль моттигаш я Грозненски шурий совхозе, Грозненски района Ленина цIерагIча колхозе. Правилаш кхоачаш а еш, препараташи цар Iын сомийн комсийн бешамашта, хьун оасашта, гидуаргашта, шекара свеклана, баьцадларашта, кхыча культурашта тIаьхоачаргйоацаш бе беза химически оасар дара болх. Къаьстта лоралуш хила беза авиатораш: авиаобработкаш еча хана цу участкаш тIара гербицидаш юстара ухаш моттигаш нийслу каст-каста. Химически оасар дара болх чакхбаьккхачул тIехьагIа опрыскивателаш хьалхагIа кальциниpованни сода раствораца боккъонца юл, цул тIехьагIа массеххаза цIена хий кхорз.

ДIайийнача хIамашта шийн хаинахьен дикен химически оасар даро республикерча лаьтташ лелаерашта новкъостал дергда социалистически декхараш кхоачашдара.

М. УРМАНЧИЕВ,
чIайийна хIамаш лораяра Iалаш деча республикански станце начальник, РСФСР заслуженни агроном.

ДОТТАГЛЕН ГАСТРОЛЕШ

«ЛЕНИНА ТІАХЬЕХАМ»

Ц ІИЙЕННАЧА ана-юкера юкъара, йоккхаргІолча хортамукъален белгало гойтача сецлалено сийрдадаьккха. Эхьа шуьнашн бІаьт ма хоаччи гайна аза аренашн...

Цу фона тІа ба шоай вьалхарча коталонах дог гІоздаьнна нах: сийрда къамин барзкъаш дукха кхаьнах, дом тІабилла чоккеш дукха маІа нах, хІаьта царех дукхагІа"барам цІе армейций форма ювхаш ба. Царна юкъе ва ГІалмакхой халкъа воІ дог майра Церен, хІаьта цига цуьнна уллув да денал дола, зиза санна ховха цуьнан. Иштта, чакхйоал граждански тІемах йола исторически бакьдараш хьахьокха «Ленина тІахьехам» яха спектакль. Чакхъвилална халкъа анарахш юкъе йолаш, фаьлгаш тІара турпал Джангар санна гІалмакхой легашка дегІайоагІа Ленина образ.

ГІалмакхой халкъа поэта Камин Санжас яздаьча «Ленина тІахьехам» яхача социальни драма хьаела кІайбарий, сийнабарий, баьцарбарий бандех, деникинцех гІалмакхой шаьра аренаш Іоцlенаьль граждански тІема сийлен оагІонаш.

Хьалха оттальча цу спектаклах майна байзаб тайп-тайпарча моахалах бола дика актераш, цар сцена тІа хьиксза дег чу юкна дийна образаш.

Сцена тІа хьахьокх табунщик волча Биляртиев Анджелы дезал. Векъа, дегІ эза, кадай болар долаш, кІирвецна бІархьажар долч воккха саг (из роль ГІалмакхой АССР заслуженни артиста Й. Ульянова ловзаю) къахьегача беркатерча дезала да ва.

Цун сесаг Эльза — республика заслуженни артистка Б. Вальбековис дика хьахьокх ший мари дезали дукха безаш, дукхача хІаманта салетташ яхача хьалъкъая долча кхалсага драматически роль. Шеко йоацаш теш хьо Церен санна вола денал дола воІ (Ю. Ильясов) цун дІайхача кулгаша, цун кьонахчая долча дего хьалхкенарах. Из хоаем кхд долаш хиларал соагІа денал долаш а ва. Ший са санна саг веза хараи соагІа дукха гоинал а цуина. Кхьиеттел верзаш ваьккха сий доацача ваьккха дош ховтташ а тамаш яла деиле дукьалъотт из.

Дика хьттув болаш я Билгтиевгіва этара эІамагІа волча кІаьнка Му-Манджа образ. Цун кадай волавалар, берий оамал, турпала гІулакх де безам болаш йола цун уйла — из деррига шайла дика тош хьахьокха карагІдаьлар кьонача артисткана В. Мукткеновайна.

Оамалаш бе-бе йолаш, цхьабакъда, дег чу цхьатарра уйла чуйоссийтаг я шин кхалсага Эрвенгеи Амуланген образаш. Эрвенг (В. Арсакова) кьонача турпалдочун лирически образ я. Эза тай санна цІацкъамаш дола сийрда кхьаьса бІаргаш долаш эзлийча дегІара саг я из. Церен валарах йола уйла тІа ца юташ, из цІавдарах бола дег чура тешам ца боабара ший бола низ тІабахийтача кхера санна юмаеле дІаотт из.

ХІаьта вІаьхийча сага кьона сесаг Амуланг (З. Мацымова) гемаьрча вахах дош ца хеташ, кхьаякха хІаман тІехьа шекъяргйоацаш, хшина ьына дІаетта со аьмнчар кхалсаг я. Ше роль ловзаеш актрисас ниатъка хелуш хьахьокх, хетаргахьа ше рыаы йоацаш, цу вІаьхийча сагата маьре яхарца ювзаенна Амуланга чоалхане кхел.

Мара атаманаца, следователаца къамаьл деш из йист ца хулаш лаьтарах мар гІулакхашта из дукхьала а, ьына, хетачу. Дега дукха салча аренашцарча безамо из нийсача новкъа йоаккхаргхиларах тешам чубое, кортамукъа гІалмакхой мохк бахьан къонсам лоаттабердаш болча из йоагІоргъя, ьына хет.

Гонза хьахьекхар шийна пайда боацаш хІама ца ду кьиза Теелти (ГІалмакхой АССР заслуженни артист А. Сасыков), Къаьстта дег чу дужаш да следователацара къамаьлаш, Церенаца, Эрвенгана вІашагІбеттабалар. ТІахьажача дог дика доль саг хете а дина гІулакхаш дечуьнгар а гучадуьл тийна бойн сийдоаца гІулакхаши.

Драматурга ше цхьаьцна дола кхоачамбоацараш долаш але а саг тешанеш я спектаклера революце гІулакхашта мутІахьа хинна, гІалмакхой халкъа хьалха лаьттарий Городовиков Ока (Б. Очиров), Отхонов Ходжа (Б. Бадмаев) цар новкъеста арсий болхлочун Чернояровава (Е. Асанов) образаш.

Пьеса цхьайола сдематизм бахьан долаш спектакле дакъа лоацарий вІаштІехьдалац хала хете а, вІаший дерьагІа типични образаш хьахьокха.

Режиссерв Б. Шагаева сцена тІа шерра хьахьокха меггаргьар романтика. Пьеса жакр халкъа шиически драмага дІакхоачеш йакхъеш. Цхьайолча моттиганика из кхоачанде карагІдаьнкад спектакле дакъа лоацрий лакта гонзоли халкъа анараш юкъебоалоен бахьан, ала деза, уж кхы а дукхагІа хиннаьяре бакъахьа дар.

Сона хетаргахь, романтически, живописни декорацеш ен Іалам хьахьоехен дика карагІдаьннад художника В. Хангашова. ДикагІа дар художник этнографически хила тарлуча хІамаш тІара а ваьнна сердалон партитурах бизза пайда а ицаш эІамига дале а валаре кийсху кьаьгта образаш а хьахьокхага воаларе.

Г. ЩЕДРОДАРОВА, театровед.

ПИОНЕРЕ АХ БІАЬ ШУ

С. Орджоникидзе цІерагІча стадиона тІа В. И. Ленина цІерагІча шоай организаце ах бІаь шу дхзара цІей дезде вІашагІкхийттабар ззараш - эзараш бола Нохч - ГІалгІайчен пионераш. Цхьаь дацаь бераш. Царна бар дай-наной, хьехархой, хІаьта пионерски болама ветеранаш. Уж баьякбор бераш пионере юбилей езе.

Стадиона тІа бар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома бюро, членаш — парте обкома секретараш М. А. Дорохов, Х. Х. Боков, Нохч-ГІалгІай АССР Лаьрхьарча Совета Президиума председатель К. И. Оздоев, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. Я. Правенький, КПСС обкома отдела заведуюши В. В. Варлашкин, облсовпрофа председатель О. С. Белков.

Пионере доккха сийрда цІей хьаделлаш къамаьл дир ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара П. Н. Громова. Цо дийцар:

— Пионерски отрядий «Массаза кийчаІ» яхача Ерригсоюзни марше хьиларо дакъа лацарах, къоначa ленинний организаце 50 шу дизарах ВЛКСМ ЦК-с Нохч-ГІалгІай областной пионерски организацена памятни юбилейни лента дениад.

Из дІагІоагІанр П. Н. Громова аралаккхача республикa пионерий организаце байракха тІа.

Цул тІехьагІа дош делар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретара Х. Х. Бокова. КПСС Нохч-ГІалгІай областной комитета, Лаьрхьарча Совета Президиума, Министрий Совета цІерагІа В. И. Ленина цІи лелаю пионерски организаце ах бІаь шу дизарца, цІейна толамна накъаенача организацена Ленина шоллагІа орден яларда даькъалбуш цо цІей дезде вІашагІкхийтта пионераш.

Дукха дика гІулакхаш кхоачаьду пионераша, дуьц дІахо ион. Бокова. Цар дакъа лоац вай беригачe мехка доккхача вахаре, новкъосталл ду боккхагІчарна, дуь тІехь чІоагІду царнара шоай доттагІал. Тешаме хьиларах бу дув санна бекалба массаза а, йоах цо дІахо, ер тІахьехам: «Къона пионер! Советски Союза Коммунистически парте гІулакхаш бахьан къонсам лоаттабе хийча хила!».

Стадиона тІа беха болабелар «Даьхенах долча вала» сийлен мукъам. Иштта дІайолаелар берий театрализовании представлени. Стадиона тІа ІажагІа майкаш а юхкаш арабайнача пионераша «хьаю» вай республика доазон карта контураш, хІаьта цу юкъе — цІе майкаш юхкача пионерех «хьахул» цифра «50». ХІаьта пхийтте а Союзни республикай къаьнни костюмаш а гІаювхаш байракхаш бе а йоахкаш волча пхийтта пионеро шоай моттиган хьалуш цигача латтача спасски башни макети гойтаьа.

ШІейна детальна театрализовании представлене керттера чулоацам бар пионере истори вай мехка истореци айхха дувзадена хилар. Октябрьски революци хиннача хана санна кьона горабаьреш тІехбоал граждански тІема байракх шоашка а йолаш, гІахкха тІехбоал къона барабанщикаш, цайсача мугІарех боагІа хьалхара пионераш. Кьонача ленинцаша цІенача дег тІера даькъалбуш пионерски болама ветеранаш: Фролова, Саидов, Одинцов, Измайлова, Хохлова, кхыбараш. Сий дола го боккх тхъоалагІча шерий пионераша, стадион ек царга — «Сийле! Сийле! Сийле!».

Цул тІехьагІа пионераша стадиона тІа «дайхьа» Сийлахь боккхача Даймехка тІема оагІонаш. ТІем тІа турпалаш санна даьтача пионерий деналах, цар боккхагІбаршта дахча новкъосталах дийцар. Советски Союза Турпал волча М. М. Кикбалова.

Театрализовании представлене дешаркъщнхоша рапорт делар таханарча денийна шоашта карагІдаьннача гІулакхех, В. И. Ленина васкетаншта цІбан мутІахь хилар.

Сийрда, торжествени представлени чакхйоал. Стадиона тІа ден дешаш: «Даьхена — сийле! Партена — сийле! Ленина — сийле!». Цу дешашта духьал юха а ец стадион: «Ура! Ура! Ура!».

ЦІей саррала хадавзар. Майдаш, паркаш, культуры Дворецашка художественни самодеятельноста концерташ хилар, кинош хьайкхар.

М. РАШИДОВ.

СУРТА ТІА: Пионерски организаце 50 шу дизара хетаь театрализовании представлени дІайолалуш.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ЦІЕЙ ДЕЗДИР

Іаьлий - Юрта шоай цІей дездир Назрановски района пионераша. В. И. Ленина цІерагІча пионерски организаци хьакхоьла 50 шу дизарна даькъалбуьцаш пионерашца мовргцал хьаьттар парте, комсомола, пионерски болама ветеранаша, района партийни, комсомольски организаций векалаш.

Массайолча пионерски манжуьтех дика гІулакхаш карагІдуьларах района эьстафлантош 15 отрядаш цхьан дружинан бола ВЛКСМ ЦК-на В. И. Ленина цІерагІча Ерригсоюзни пионерски организаце Центральни Советен доккхий совгІаташ душ белгалдоаккхар. Цу организацей памятни лента делар Гайдара цІерагІча школа-интерната, №№ 1, 2 болча юкъерча школай ялх отряда, хІаьта иштта юбилейни значокаш елар дешайхошта Янднева Лейлайна, Ведзижева Раиса, кхыбараш.

Коммунистически гІулакхаш доахкаш, къамаш, Даьхе езаш берах кхоллаш бола дика барах юбилейни значокаш елар № 2 йолча юкъерча школа директора С. М. Аксельгова, цу школа вожатена Султыгова Лидайна, кхыбараша.

Цул тІехьагІа бошкха пионерски костер хотадир, дІейна хетадь пионерашa концерт оттадир.

Р. БАРАХОЕВ, ВЛКСМ Назрановски райкома хьалхара секретарь.

УКРАИНЕ ХЬОАШАЛГІА

Тахан Украина Полтавски областе дІадолалу СССР хьаь 50 шу дизара хетадь нохч-гІалгІай литература кІира. Цига дакъа лоацаш ба писателаш Ахматова Раиса, Осмаев Хьамзат, Яндиев Джамалдин, Арсанукаев Шайхи, Ведзижев Ахьмад. Уж вІашагІкхетаргба болхлошца, колхозошца, творчески болхлошца. Украинерча доттагІашка цар дуьцаргда вежарашка долча советски халкъий доаьле Нохч-ГІалгІайчен кхоьлаьгаккхоша дахка толамаш СССР хьаь 50 шу дизара наькъа бола кийче миштa ю.

Полтавски областа къахьтахоша КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашьей долха толамаш доавзарда вай писателашта, царна иштта ховрга СССР хьаь 50 шу дизара уж кийна мишта болх.

Т. ТУГАНОВ.

Лора хьехамаш

БРУЦЕЛЛЕЗАХ ЛОРАЛЕ

БРУЦЕЛЛЕЗ хьайбашта хулаш, дІа-юха дулаш, цаьрга нахага а дала тарлуш дола лазар да.

Къаьстта шоай тайпарча микробаша — бруцеллаша хьоалу бруцеллез. Йоазаш я кхаь тайпара бруцеллаш: дукхагІча даькъе женеи гаьзаргаштех хулаш йола же бруцеллаш, доаханней хьахкарчаштех хулаш йола бруцеллаш, къаьстта хьакхарчашта хулаш йола бруцеллаш. (Бруцеллез долча хьайбай бийдача шурийцеи бийдача шурий продуктащцеи 40 денга кхаччалца, дулхана — 1 беттагара 3 беттага кхаччалца, бруцеллез яха лазар долча хьайбай тхаца, кхьахкашца, нрхьаращца — 4 беттага, кхона — 80 денга кхаччалца яха тарлуш).

Унеча хьайбай дегІанара хьакьестача хІаманаца лаьттах, кхох, хих дІа а ухаш, цига яхаш 5 беттага кхаччалца ха йиха тарлуш бруцеллаша.

Жена хулаш йолча бруцеллаша чІоагІагІа тох сага лазар. ХІана аьлча, лакхе белгал ма даиxара, сага эггара кхераметІа лараш жар гаьзарийн да. Къаьстта дукха бруцеллаш вайехах уж хьайбаш остаьлнчен дахкачен хана.

ДукхагІча даькъе бруцеллез яха лазар кхет шоай професега хиллача хана хьайбашца: жеца, гаьзарашца, доаханца, хьахкарчашца хьадалаза гІулакх хиланза да боалача нахах.

Бруцеллаш сага организма чу йолх хІена сек даьнхача гІолла а бага, мерий чу, бІаргашка гІолла а. Унзача хьайбашкара сагага бруцеллез хьадала тарлу кхача буача хана а хьайбашца бувзам хилча а е фета гІолла а.

Бруцеллез кхетара эггара чІоагІагІа кхевам ба жан доахани дахнача хана. Іадаьча Іохарашкен Іаьсаштен гІулакх деш, хьайбаш остаьлнача хана новкъостал деши цІайи дІайоахаш, вешта аьлча хьайбаех къаьстта дукха бруцеллаш хьаюхлача хана царца бола бевш болча наха.

Бе-беча тайпара кийслу сага лазар. Лазар кхийттача сагана йІаьхкача хана тІехъаьнна йоцхал хила, хьанар дукла тарлу; каст-каста лазкъаш хул из кхоча лаз, маьб кхетаи, дегІ дуьц, дегІа меьшенаши цхьанашк лаз лаьш.

БоккхагІчарначул кхераметІа да бруцеллез берашта кхуш боагІараштеш: дегІайоагІош, кхоачаш чІоагІъенна аланза йола организм йІаькхача хана цамгараш хилар бера тилахцІено чІоагІа йохае а йІаькхача хана из гІоралах лаьнха а тарлу. ВерагІа йолча еесагах бруцеллез кхийтача дукхагІча хана остІоал из.

Советски Іилмахоша гучадаьккхал, бруцеллез кхийттача хьайбах санна, кхийтта сагах а лазар шин-шегІа дІадоалаш хилар. Цхьабакъда, цу тайпарча хьакъаца дІа ца къасташ гаьнадоа из, дукха шерам дах. Цу дакъа сагах цІакха дІа ца къасташ лазар цуьнца дика а сагах иккалел хила а тарлу, цудухьа кхевам да лазар шин-шегІа дІадале ма йий аьнна Іаьла Іеь.

КІезиг-дукха а лазар белгаяьнна... тІаьхха веза.

Шин хаинахьа дарба дайтача лазарах цІенал сат. Дарба ца дича а ха дІаяхачул тІехьагІа дарба доладича, хронически хул лазар. 3—5 шерага кхоачаш гаьна дала тарлу.

Наха а хьайбашта а уносча хьайбаша бІехдаьча дита гІолла бруцеллез дІа ца даийтара хий бІех ца дайта ха оттаде деза, унечар къаьсттан уисахцІенача къаьсттан хий цонгдола режим оттае оьа.

Бруцеллез ца кхетийтара дІала масалахьа а маьхий дегІ. Хьайбашка бола бош болча наха да деза, уж дакха доладе 2—3 бутт хьалхагІа бруцеллеза духьала маха тохача, цу лазарах кхерам боацаш 6—7 бутт бакха йиш йола.

М. СУЛАЕВ, лор.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

БОККХАЧА ЛОАРХІАМА СОВИТИ

Малхбузен Германе парламента укх кІирагІа тІайхар боккхача лоархІама решени. Цух шинна а палато — бундестагеи бундесратеи могадир 1970 шера ФРГ правительствос кулгаш яздаь хинна Советски Союзацареи Польски Халкъа Республикацареи договораш. ФРГ президента царна кулгаш яздаьчуля Советски Союзо Польшаи царна ратификаци яьчули тІехьагІа договораш чІоагІлургда.

Московски Варшавски договорий лоархІам лаьтт эггара хьалха дунен шоллагІа тІом хилар бахьан долаш хьахина доазонаш — ПНР малхбузера доазош ГДР-на а ФРГ-на а юкъера доазоши дохаде йиш йоацаш хилар юридически чІоагІ а деш, германски фашизм эшаь яьккхача исторически коталой итогаш цар чІоагІъеш хиларах. Цуьнца цхьана цу договораша дІайолаю Европа тІом хиннача тІехьарча истореи лоархІамерча наькъа — «шийлача тІема» хаиий конфронтацегара кхохкам лаьгІбаргеи кашаре цхьана гІулакхаш леладартен бодача наькъа юхь.

Иштта лоархІам бу договорий Европан дукени общественноста. Иштта мах бир цар Франце, Бельге, Австре, Швеце, Дане, Европа кхьича мехкий правительсташа а. ФРГ канцлера Брандта аьлар Малхбузен Германе парламенто могадьча договораша «Федеративни Республика историе чухь керда этап» хьайийллар, цунца цхьана «Малхбоален Малхбузен машаре яхара керданча этапа юхь а» я уж.

ФРГ СССР-цен ПНР-цен долча договорашта ратификаци ярах Малхбузен Германе машар безача нахаша бокха лоархІаме котало хургья. Хоьш ма дарра, из событи хилалехьа хьалха договорашта тІехьабараштен духьалбараштен юкъе лаьттар йІаьххача хана арен кьовсам. Европа карта кердa оттадара хьекъехьара иллюзеш хІанзалца ца ита реваншистски гІозараш тІеххьарча денналца гІийртар договораш чІоагІдара новкъарло е. Бакъда договорашта ратификаци яра тІехьа мехка низ бола болам баржар бахьан долаш тІехьаника ца яьча яландаза реакци. Боккха лоархІам болаш хилар договорашта духьал бараш боккъалдар аьлча дунен халкъашта юстара таттар а.

Белгалдаккхар лоархІаме да кхоажам мелбарен цхьана гІулакхаш леладарен дхьакъехьа Европе хІана карагІдаьнна гІулакх лелахьаш эггара хьалха, «Трибуна люду» яхача польски газето ялеш ма хиллара, шоай предложенеш политически дипломатически кхоачашъяра дукхача шераша тІагІертта кхо тІабахийтача Советски Союзен социалистически содружества кхьича мехкашек леладеча машар безаца политиках хьахинна долга.

Договорий лоархІам буцаш, дунен халкъашта юкъерча обозревателаша йоах, цар хьахилийтад Европе машари кхерамзлен чІоагІъяра, къаьстта аьлча, Малхбузен Берлинах йола йиъ оагІора соглашени, ГДР-анен ФРГ-анен юкъера соглашенеш чІоагІъяра, хІаьта иштта кхерамзлени цхьана гІулакхаш леладарен хьакъехьарча дешай Европа юкъара совещани ярa эша хьалаш. Цуна тІабоза кихъ хІана хьабийлаб.

ФУ ХЬАКЪЕККАР ЮНКТАД СЕССЕ

Бутт совгІа йолча хана Чиле столице Сантьяго болх беш хилар ООН торговлен дегІаахарен хьакъехьарча конференце (ЮНКТАД) кхоалагІа сесси. 141 мехкарен дунен халкъашта юкъерча а къамий а 90 организаций венача кхаь эзар делегато дийцир дунен торговли дертІа искхара а шеръяра а, Ази, Африка, Латински Америка дегІайоагІача пачхьалкхенашта цар керттера социально - экономически проблемаш къоастаяра новкъостал дара хьакъехьара дукха дешаш.

Сессе хинна керттера, дискусси эттар дегІаьякача капиталистически пачхьалкхенашкара деха а доагІаш «кхоалагІча дунен» мехкаша хьадехарашта тоахьа. Цу хьадехарий метІах да США-ген Малхбузен кхьича мехкашкен торгово - экономически отношеней хьакъехьара дискриминационни практика соцайтара уж отношенеш цхьатарра бокъо хилара а цхьана вІаши пайдане дола гІулакхаш леладара а принципаш тІа оттайтари. Инде, Тунис, Чиле, кхьича дукхача мехкий делегаташа чІоагІа критика йир Малхбузерча пачхьалкхений политикана, цар юкъе кхуьлача протекционистски гІулакхашен торговле юкъе еэхача искусственни йоакъашен дегІайоагІача пачхьалкхений экспорт шеръяра новкъарле еш хилар, царна юхаметтаоттаде йиш йоаца экономически зе деш хилар белгал а доаккхаш.

Бакъда США-и кхьича керттерча капиталистически пачхьалкхений векалаш гІийртар вейоагІа доаьІам шовнкере дІалехарашта юстара бола, тайп-тайпара харц бахьанаш а уттадеш, империалистически монополей хьалитаца из кхара йола решенеш сессе делегаташта кхьйохка а гІийртар. Вакъда цу машаерашта сессе дакъа лоацаш хиннарех дукхагІбарий оагІонгаІбара меттахьа хІама кхийттар.

Малхбузен пачхьалкхенен эргаш, СССР-ен социалистически содружества кхьича мехкашек юха а чІоагІйир дунен торговли а хІаьта иштта бІарча хьанийцача дунен халкъашта юкъера хьал а тоадара хьалитаца из кхара йола шоай конструктивни реалистически позици. ЮНКТАД сесси дІакъовлалехь хьалха советски делегаце аьча дахолене тІа белгалдоаккх, къаьстта аьлча, «дунен торговли дертІа ахкхара шерьяра тІаерзаьл» йола рекомендацеш кхоачашъяра низ тІабохийтаргба» СССР, аьнна.

ЮНКТАД сессе дІахьекхар «кхоалагІча дунен» мехкий цхьоагІо цар капиталистически Малхбузен неоколонизаторски политикана духьал лоаттабеча къовсаме чІоагІъе гІерташ хилар, цу мехкаша социализма лагерна вІаши пайдане цхьана леладу гІулакхаш шердаран чІоагІдаран новкъоста дир. Дунен торговли машара гІулакха, нийсхоша дунен халкъашта юкъе къахьетам бекьара ларда тІа халкьий экономически социальни прогресса гІулакха хила йоагІаш хиларех йола Советски Союзо хаддаиза дІакхухьа идея шерра хьаллацар сессе делегатий оагІонгахьара. Цуках лаьтт цуи эггара лоархІамерчарех цхьа итог.

ЛОРЕЛЕ ДОВ ДАР

США укх кІирагІа дов даьд. ВІашагІкхийттача Штатий президенталла вахийтара волча кандидата Алабама штата губернатора Джордж Уоллеса. Городе Лореле (штат Мэриленд) хоржамашта хьалхара митинг хиннача тІехьагІа Уоллее харжархошта юкъе дІайихача хана Артур Бремер яхача цхьан саго тІахьожжаь тейча йийттар цунна. Тепча еттаеннар хана а волаш больнице вигар.

Лореле гера дукалаш даь татаи дуе яхера а хинна уизара дІахезар беррагача мехка. «Уоллеса дайна ловно», — кадора «Нью-Йорк таймс» яхача газето, меттахьа хІама техар беча ма-хиттa политически системa боюхаь йолча мехка моральни уйланаь». Боккъала а нах политически гІулакха тІагІолла бобеш хилар валера американски образа дІакъовстеа йиш йоаца белгало а хинна дІаеттад. Пхо кьийтта США президент Джон Кеннеди, цун вошa губернатор Роберт Кеннеди, негрий бокъонаш бахьан къовсам лоаттаберза гІортамина вола Мартин Лютер Кинг вийна хилар дагадохийтача а кхоачам ба. Цу «Нью-Йорк таймса» яхачогІа, вІашагІкхийттача Штаташка хьаьммад «низ бара дита дола хьал».

Хьан хьадаьл из? Низ бара гІулакхаш США-с доаржалара гІо деш да, цхьа — дале, прогрессивна американцашта ца хаалаш деш дола таІазараш, шоллагІа — дале, Вьетнамера тІом. «Укх тІеххьарча итт шера Америке низ бара белгала даьржа хилар негрий граждански бокъонаш доралара тІехьарча болама духьал, студентий демонстрацешта духьал шоча гІулакхашца, Вьетнаме беш болча низаца белгалденна хилар хари де йиш йоалаш дале тамаш яь, — яхаш эздуа цунца дувзаденка вовзаш волча обозревателa Т. Уикера.

ГІоцача низа, культо хьаьзувлийт Ку-Клукс-Кланагара йолаши прогрессивни организацешкен цар лидераштеи террор лоаттаеш йолча «минитменций» ах тІема отрядашка кхаччалца йолча дукхача ультрареакционни организацеша болх бара дола дика хьал.

Американски валаре низ бар шерра даржара тІо ду бокъалдар аьчa тІахьожам а боацаш мехка гера доккхаш хиларо а. ХІизз укх сахьата вІашагІкхийттача Штаташка «нахе шоай гІулакха леладеш» 100 миллион совгІа доакхаш дола гера да, хІаьта из тІа тІа дукхагІа ахувсаш я да. США деш лоьча деррегача хулаьех 90 процент из гера юкъе а ховладеш ден да.

Американски нерайоагІо белгалдоаккхаш из хиллара, из низ бара, культ бахьан, доккха зе хул США-на. Белгалдаьккха доагІаш мехка низ бара хьал оттадара кІезига гІо даза вола ыттерхьарча, хилера ГІоллеса шийна а цо дов даь хилар.

ОЛЬСТЕР: ЮХА А ЦІИЙ ІОУХ

Укх деношка Къилбаседа Ирланде эггара йоккхагІча городий — Белфастеи Дерреи улицашка арабаьнна, бодх наx байнараш дІабовха. Протестантски ультраш ингалски салташен топаш йийтта байнараш тІеххьарча новкъа накъабоахаш ба ирланцашна. ХІана цІий Іодахадар 60 эзар сагах даьтача протестантски ультрий эскара, «Авангард» олаш йоазаш йолча организаци боаберaша хьалаь католически геттошка дов хиларал, 10 саг вийнав, 100 совгІа сага човнаш хинний — иштта да цу событех хьахинна тахьет.

—«Негаь санна тхо а тха зоалахьа дар а террористаш (нийса бокъо хилар, кьел дІаякхар, къахьега бокъо хилар хьадехараш, — аьнна деш Іа, — редакце белгалдаккхар) тІиххуцдарах лорадеш декхарийла долча английски эскаро Ольстере порядок ца оттайой, тІаьхха оала оахьша дерда из, — аьлар «Авангарда» вилало. Къилбаседа Ирланде чурча гІулакхий хьалха хинначa министра У. Крейга. — Граждански тІемах тхо къоастадеш дола доаьув дохаде хийча да тхо».

Ольстере юха а низ бе болабаро тешад ду цу провинце Лондоно лаьца колонизаторски накъ бохара. Цхьа бутти яя бутти хьалха Англе премьер-министра Э. Хита хьаьккийкадир стормонт (Къилбаседа Ирланде парламент) дІахийна хилари Ольстере Лондона «дукхьалара правлени» оттаяра. Из гІа бахьихар английски правительствос кхеххаш лаьтеча яь чура кІезиг-дукха а «Іы арияйнта». Хита ше а цо оттаьича херда кийчаьча Къилбаседа Ирланде чурча гІулакхий министра Уайтлаус а дІакхайкадир — массазагІа — Ольстерера гІулакх нийсхоша къоастадара гІо де чІоагІо яь консервативни правительство хилар. Бакъда дерга аьнна уж цермгаш а кахата тІа дІаздаьча дисад. Къилбаседа Ирланде набахтешкен концлагерашкен чуелла Іазап оэаш вола хьалха а санна граждански бокъонаш бахьан болча болама юкъе дакъа лоацаш хиларах политически бехке аь лаьца 700 совгІа саг. Англиски салташтен Къилбаседа Ирланде полиценен бІарга а гуш протестантски экстремисташа католически геттошка чу а хьийхе наха ете, доалаш дола гера юкъе а доаккхаш. ХІаьта ультрех цхьанна а даьцаваш, царех, цхьаннегара а гера хьадаьккхадаш.

Цу тайпара, цхьан беттан ах беттаги совгІа йолча хана йІаьхенначa Лондона» дукхьаларча правлене хьахьеккар «къеста а беш, доал де» яха сий доаца политика йита дагабоацаш британски колонизатораш хилар а Къилбаседа Ирланде шоаш деш дола доал чІоагІде лерхІам католикаштеп протестантеп юкъе доаш хьедара цар гІо деш хилар я.

В. СЕРОВ, И. ЧИНГИРЬ, И. АБЛАМОВ, И. ТУРКАТЕНКО (ТАСС).

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 май

9.35 — Передачай программа. 9.40 — Кердадараш. 9.50 — Вос бола телевидени. «ДІаьхьалхадоллс гвардейцашеяха телефильм. 10.40 — Кердадараш. 11.15 — Вос бола телевидени. Оренбургски халкъа хора выступлени. 11.50 — Шахматни школа. Шахматистий — разряднийкий класс. 12.20 — Кердадараш. 16.15 — Передачай программа. 16.20 — Кхетамца нах кхеберех йола беседа. «Макаренкой педагогически тІехьадам». 17.30 — Дешархошта. Вахара новкъа гІолла, книжкай оагІонашта гІолла. 18.00 — Телевизионни кердадарен (гІалгІай, эрсий меттала). 18.20 — Киножурнал. 18.30 — «Юртара вахар» (гІалгІай меттала). 19.00 — Миллионий ленински университет. Дунен коммунистически болхлойн болам къоагІо йолаш хилийтара тІехьа советски Союза коммунистически парте а кхьича вежарий партеш а лоаттабу хьовсам. 19.30 — Книжкай тарертІа Ильича планета. Бейнаьха жалеш. 19.55 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 20.05 — «Къахетам бе бокъо йоацаш» яха художественни фильм. Хьалхара серн. 21.15 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — «Къахетам бе бокъо йоацаш» яха художественни фильм. ШоллагІа серн. 22.40 — ЭІаьнгга концерт. 23.00 — Спортивни дневник. 23.30 — Кердадараш. Передачай программа.

23 май.

16.10 — Передачай программа. 16.15 — Вайна гонахьара дуьне. Физиках йола дешара передача. 16.40 — Моральни законаш. Обществоведенех йола дешара передача. 17.10 — Дешархошта. Къоначa пианистий конкурс. Города Москвера берий музыкальни школай дешархой выступлени. 17.40 — Спортивни хроника. 17.50 — Фильм. 17.55 — Къахьегамна сий долаш ва саг. Социалистически къахьегама турпал Хадашев (гІалгІай меттала). 18.05 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 18.25 — Хоамаш, рекламa. 18.30 — Киножурнал. 18.40 — Саг, общество, закон. Советски прокуратура 50 шу дизар. 19.00 — Къонаш эфире я. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Вайнига хьоашалгІа веннa Липецки областной драматически театра керттера режиссер Найденов. 21.55 — Музыкальни орбита тІа. Иллиш доал Дин Рида. 22.20 — Футболах дозани кубок яхача шаьар. Версерхера передача. Тахарчах кердадараш, передачай программа.

РАДИО

22 май.

6.30 — Юртара вахар (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.35 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Концерт. 8.45 — СССР вІашагІъелла 50 шу дизарга. «Революце лаьчапь» яхача Дмитриева книжка тІара дакъа (гІалгІай меттала). 16.00 — КПСС-в XXV съезда сецамаш кхоачашде. Района кхоанен тахане (гІалгІай меттала). 16.15 — Индустре бокха гІа (нохчий меттала). 16.30 — «Председатель» яха очерк. Белоруссии радио передача (эрсий меттала). 16.45 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала). 18.40 — «Шоана хаьлнеза» яха радиожурнал.

24 май.

6.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — «Ленински некъ» газета обзор. 8.25 — Халкъа зІарни. (нохчий меттала). 8.45 — «ХІанзарча хана парте экономически политика керттера декхара хьакъехьа КПСС-а XXIV съезд» яха беседа. (эрсий меттала). 16.00 — Юрта къахьегамхошта дешн концерт (эрсий меттала). 16.30 — «Закон довза а доаза кхоачаш а де» яха передача (эрсий меттала). 16.45 — Нохч - ГІалгІай индустре (гІалгІай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала). 19.30 — «Кавкхой вахар» (нохчий меттала). 20.00 — Къахьегама хьалхалаттарешта дешн концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІолла Грозненский кІезиг-дукха мархаш а йолаш, йоачам а йоацаш, малхбоалехьара гІаьхдьача боарине мух а хьеккаш ха хила а фегара температура республике гІолла 21—26. Гоаже 23—25 градус йІовлае йолаш хила а тарлу. Кхоанен лоамех температура буйсашка 8—13, денношка 24—29 градус йІовлае йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-61, 364051, Ленина улица 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-90, редактора вІа... — 2-30-11; [illegible] — 3-30-30; [illegible] — 3-01-40; [illegible] — 3-42-30; [illegible] — 3-42-30; [illegible] — 2-40-71.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революци проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051 г. Грозный ул. Ленина 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-90; зам. редактора — 2-30-11; ответственного секретаря — 3-30-30; отделов партийной жизни и культуры — 3-01-40; отдела промышленности — 3-43-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-30; отдела писем и бухгалтерии — 2-40-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

ФФ05108.

Заказ 3709.